

Sygn. akt VI ACa 1150/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA Agata Zając (spr.)

Sędzia SA Małgorzata Borkowska

Sędzia SA Irena Piotrowska

Protokolant Izabela Nowak

po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2016 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Stowarzyszenia (...) działającego na rzecz M. J. (1), P. S., M. J. (2), B. J. (1) i A. J.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w S.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 1 kwietnia 2015 r. sygn. akt XXV C 1637/14

I. zmienia zaskarżony wyrok częściowo w punkcie dziewiątym w ten sposób, że:

1. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz M. J. (2) dalszą kwotę 20 000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią brata M. J. (3) oraz dalsze odsetki od zasądzonej punktem siódmym wyroku kwoty 35 000 zł za okres od 11 grudnia 2008 r. do dnia 31 marca 2014 r.;

2. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz B. J. (1) dalsze odsetki od zasądzonej punktem ósmym wyroku kwoty 80 000 zł za okres od 11 grudnia 2008 r. do dnia 31 marca 2014 r.;

3. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz A. J. dalsze odsetki od zasądzonej punktem dziewiątym wyroku kwoty 90 000 zł za okres od 11 grudnia 2008 r. do dnia 31 marca 2014 r.;

II. uchyla zaskarżony wyrok częściowo:

1. w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego M. J. (1):

- w punkcie pierwszym co do kwoty 10 000 zł (dziesięć tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r.,

- w punkcie drugim co do kwoty 101 zł (sto jeden złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r.,

- w punkcie dziesiątym co oddalenia powództwa o zasądzenie kwoty 938,24 zł (dziewięćset trzydzieści osiem złotych dwadzieścia cztery grosze) wraz z odsetkami od dnia 21 marca 2009 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania, odsetek od kwoty 20 000 zł za okres od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 31 marca 2015 r. i odsetek od kwoty 200,91 zł za okres od dnia 21 marca 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.,

2. w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego P. S.:

- w punkcie trzecim co do kwoty 50 000 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych) z odsetkami od dnia 1 kwietnia 2014 r.

- w punkcie czwartym co do kwoty 455 zł (czteryście pięćdziesiąt pięć złotych) z odsetkami od 1 kwietnia 2014 r.

- w punkcie piątym co do kwot po 333,50 zł (trzysta trzydzieści trzy złote pięćdziesiąt groszy) miesięcznie poczynając od dnia 1 listopada 2014 r.

- w punkcie dziesiątym co do oddalenia powództwa o zasądzenie kwoty 50 000 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych) z odsetkami od 6 lutego 2009 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia, kwoty 26 622,55 zł (dwadzieścia sześć tysięcy sześćset dwadzieścia dwa złote pięćdziesiąt pięć groszy) z odsetkami od 20 czerwca 2009 r. tytułem odszkodowania, renty w wysokości 3 781,14 zł (trzy tysiące siedemset osiemdziesiąt jeden złotych czternaście groszy) miesięcznie z tytułu utraty zdolności do pracy, odsetek od kwoty 62 500 zł za okres od dnia 6 lutego 2009 r. do dnia 31 marca 2014 r., odsetek od kwoty 909,50 zł za okres od dnia 17 kwietnia 2009 r. do dnia 31 marca 2014 r. oraz ustalenia odpowiedzialności pozwanego na przyszłość;

3. w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego M. J. (2):

- w punkcie szóstym co do kwoty 10 000 zł (dziesięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2014 r.

- w punkcie dziesiątym co do oddalenia powództwa o zasądzenie kwoty 40 000 zł (czterdzieści tysięcy złotych) z odsetkami od 11 grudnia 2008 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia, kwoty 1 523,86 zł (jeden tysiąc pięćset dwadzieścia trzy złote osiemdziesiąt sześć groszy) z odsetkami od 30 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania, odsetek od kwoty 45 000 zł za okres od 11 grudnia 2008 r. do dnia 31 marca 2014 r. oraz ustalenia odpowiedzialności pozwanego na przyszłość,

4. w punktach jedenastym i dwunastym w całości i sprawę w tym zakresie przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego;

III. w pozostałym zakresie apelacje obu stron oddala.

Sygn. akt VI ACa 1150/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 15 października 2010r. skierowanym przeciwko (...) S.A. z siedzibą w S. (...) Stowarzyszenie (...) wniosło o zasądzenie:

I. na rzecz M. J. (1):

1. tytułem zadośćuczynienia kwoty 75.000 zł ponad do tej pory wypłaconą kwotę, wraz z odsetkami ustawowymi:

- od kwoty 20.000 zł od dnia 11.12.2008 r. do dnia 17.06.2009 r.

- od kwoty 17.500 zł od dnia 18.06.2009 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 57.500 zł od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty,

2. tytułem odszkodowania kwoty 1.139,15 zł, ponad do tej pory wypłaconą kwotę, wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 21.03.2009 r. do dnia zapłaty;

3. ustalenia odpowiedzialności pozwanego za mogące ujawnić się przyszłe skutki wypadku;

II. na rzecz P. S.:

1. tytułem zadośćuczynienia kwoty 1.000.000 zł, ponad do tej pory wypłaconą kwotę, wraz z odsetkami ustawowymi:

- od kwoty 1.000.000 zł od dnia 06.02.2009 r. do dnia 01.04.2009 r.,

- od kwoty 970.000 zł od dnia 02.04.2009 r. do dnia 11.08.2009 r.,

- od kwoty 962.500 zł od dnia 12.08.2009 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 37.500 zł od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty,

2. tytułem odszkodowania kwoty 27.532,05 zł, ponad do tej pory wypłaconą kwotę, wraz z odsetkami ustawowymi:

- od kwoty 3.156,02 zł od dnia 17.04.2009 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 1034,53 zł od dnia 20.06.2009 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 23.341,50 zł od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty;

3. ustalenia odpowiedzialności pozwanego za mogące ujawnić się przyszłe skutki wypadku;

III. na rzecz M. J. (2):

1. tytułem zadośćuczynienia kwoty 60.000 zł, ponad do tej pory wypłaconą kwotę, wraz z odsetkami ustawowymi:

- od kwoty 60.000 zł od dnia 11.12.2008 r. do dnia 25.01.2009 r.,

- od kwoty 50.000 zł od dnia 26.01.2009 r. do dnia 01.04.2009 r.,

- od kwoty 45.000 zł od dnia 02.04.2009 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 15.000 zł od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty,

2. tytułem odszkodowania kwoty 1.523,86 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 30.04.2009 r. do dnia zapłaty;

3. tytułem zadośćuczynienia kwoty 50.000 zł, ponad do tej pory wypłaconą kwotę, wraz z odsetkami ustawowymi:

- od kwoty 50.000 zł od dnia 11.12.2008 r. do dnia 26.04.2009 r.,

- od kwoty 45.000 zł od dnia 27.04.2009 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 5.000 zł od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty;

4. tytułem renty kwoty 400 zł miesięcznie, płatnej do dziesiątego każdego miesiąca wraz z odsetkami ustawowymi w przypadku uchybienia terminowi;

5. tytułem skapitalizowanej renty kwoty 10.400 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty;

6. ustalenia odpowiedzialności pozwanego za mogące ujawnić się przyszłe skutki wypadku;

IV. na rzecz B. J. (1):

1. tytułem zadośćuczynienia kwoty 150.000 zł, ponad do tej pory wypłaconą kwotę, wraz z odsetkami ustawowymi:
 - od kwoty 100.000 zł od dnia 11.12.2008 r. do dnia 25.06.2009 r.,
 - od kwoty 80.000 zł od dnia 26.06.2009 r. do dnia zapłaty,
 - od kwoty 70.000 zł od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty;
2. tytułem renty kwoty 1.000 zł miesięcznie, płatnej do dziesiątego każdego miesiąca wraz z odsetkami ustawowymi w przypadku uchybienia terminowi;
3. tytułem skapitalizowanej renty kwoty 26.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty;
4. tytułem odszkodowania kwoty 250,30 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 17.04.2009r. do dnia zapłaty,
5. ustalenie odpowiedzialności pozwanego za mogące ujawnić się przyszłe skutki wypadku;

V. na rzecz A. J.:

1. tytułem zadośćuczynienia kwoty 150.000 zł, ponad do tej pory wypłaconą kwotę, wraz z odsetkami ustawowymi:
 - od kwoty 100.000 zł od dnia 11.12.2008 r. do dnia 25.06.2009 r.,
 - od kwoty 90.000 zł od dnia 26.06.2009 r. do dnia zapłaty,
 - od kwoty 60.000 zł od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty;
2. tytułem renty kwoty 1.000 zł miesięcznie, płatnej do dziesiątego każdego miesiąca wraz z odsetkami ustawowymi w przypadku uchybienia terminowi;
3. tytułem skapitalizowanej renty kwoty 26.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty;
4. ustalenia odpowiedzialności pozwanego za mogące ujawnić się przyszłe skutki wypadku.

Pismem z dnia 21 listopada 2014r. (...) Stowarzyszenie (...) rozszerzyło powództwo w ten sposób, że obok dochodzonych roszczeń wniosło o zasądzenie od pozwanego na rzecz P. S. tytułem częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej renty stałej w kwocie 3.781,14zł miesięcznie oraz tytułem zwiększonych potrzeb stałej renty w kwocie 667 zł miesięcznie, a ponadto kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa adwokackiego.

Pozwany odnosząc się do roszczeń powoda M. J. (4) podniósł, że pismem z dnia 4 grudnia 2008r. Zakład (...) poinformował poszkodowanego M. J. (1) o przyznaniu odszkodowania w wysokości 2.000 zł tytułem bezspornej kwoty zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wynikającą z uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia spowodowaną cierpieniem fizycznym oraz negatywnymi odczuciami psychicznymi będącymi następstwem zdarzenia z dnia 7 września 2008 roku. Pismem z dnia 48 maja 2009 roku (...) S.A. powiadomiło poszkodowanego o przyznaniu świadczenia odszkodowawczego w łącznej wysokości 5.401,81 zł. Na powyższe składają się następujące kwoty: 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia, 110,01 zł tytułem zwrotu kosztów leczenia powypadkowego wg faktury nr (...) z dnia 15.10.2008 r., 291,80 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdów do szpitala i placówek medycznych. W pozostałym zakresie roszczenia poszkodowanego nie zostały uwzględnione jako nie udowodnione bądź nie pozostające w związku

ze zdarzeniem z dnia 7 września 2008 r. Pozwany wskazał, iż poszkodowany jako pasażer siedzący na tylnym siedzeniu pojazdu nie posiadał zapiętych pasów bezpieczeństwa oraz odbywał podróż pomimo faktu, że w pojeździe znajdowała się zbyt duża liczba pasażerów. Powyższe w ocenie pozwanego, stanowi przyczynienie się poszkodowanego do powstania i rozmiarów zaistniałej szkody w 50%. Uwzględniając wysokość przyczynienia, a także dotychczas wypłacone świadczenie, poszkodowanemu wypłacono kwotę 700,91 zł.

Odnosząc się do roszczeń powoda M. J. (2) pozwany podniósł, iż pismem z dnia 27 stycznia 2009 r. Zakład (...) poinformował poszkodowanego o przyznaniu kwoty 10.000 zł tytułem bezspornej kwoty zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wynikającą z uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia, spowodowaną cierpieniem fizycznym oraz negatywnymi odczuciami psychicznymi będącymi następstwem zdarzenia z dnia 7 września 2008 r. Pismem z dnia 2 kwietnia 2009 r. (...) S.A. powiadomiło poszkodowanego o przyznaniu świadczenia w łącznej wysokości 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Jednocześnie, z uwagi na brak zapiętych pasów bezpieczeństwa oraz fakt przejazdu na tylnym siedzeniu pojazdu powyżej dopuszczalnej liczby pasażerów, przyjęto 50% przyczynienie się poszkodowanego do zaistnienia i rozmiaru szkody. Uwzględniając powyższe oraz dotychczas przyznane świadczenie, poszkodowanemu wypłacono kwotę 10.000 zł. Pismem z dnia 27 kwietnia 2009 r. pozwany przyznał poszkodowanemu M. J. (2) zadośćuczynienie za śmierć brata w wysokości 5.000 zł. Brak natomiast w ocenie pozwanego jakichkolwiek podstaw do uznania roszczenia o wypłatę odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej poszkodowanego oraz renty.

Odnosząc się do roszczeń powoda P. S. pozwany wskazał, że pismem z dnia 2 kwietnia 2009 r. Zakład (...) poinformował P. S. o przyznaniu świadczenia w wysokości 60.000 zł tytułem bezspornej kwoty zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wynikającą z uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia spowodowaną cierpieniem fizycznym oraz negatywnymi odczuciami psychicznymi będącymi następstwem zdarzenia z dnia 7 września 2008 r. Pozwany wskazał, iż poszkodowany jako pasażer siedzący na tylnym siedzeniu pojazdu nie posiadał zapiętych pasów bezpieczeństwa oraz odbywał podróż pomimo faktu, że w pojeździe znajdowała się zbyt duża liczba pasażerów. Powyższe w ocenie pozwanego, stanowi przyczynienie się poszkodowanego do powstania i rozmiarów zaistniałej szkody w 50%. Uwzględniając wysokość przyczynienia, poszkodowanemu wypłacono kwotę 30.000 zł. Pismem z dnia 12 sierpnia 2009 r. (...) powiadomiło poszkodowanego o przyznaniu świadczenia odszkodowawczego w łącznej wysokości 76.846,09 zł. Na powyższe składają się następujące kwoty: 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, 660,44 zł tytułem zwrotu kosztów leczenia powypadkowego wg paragonów nr (...), faktur nr (...); (...); (...); (...); (...); (...) oraz faktury nr (...) z wykluczeniem pozycji 3 i 4 jako niezwiązanych z leczeniem powypadkowym, 785,65 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdów do placówek medycznych, 400,00 zł tytułem zniszczonej odzieży i obuwia. W pozostałym zakresie roszczenia poszkodowanego nie zostały uwzględnione jako nie udowodnione bądź nie pozostające w związku ze zdarzeniem z dnia 7 września 2008r. Wobec uznania, że poszkodowany przyczynił się do powstania i rozmiarów szkody w 50% oraz uwzględnivszy uprzednio wypłaconą kwotę zadośćuczynienia, na rzecz P. S. została wypłacona kwota 8.423,05 zł.

Pozwany ustosunkowując się do roszczeń powodów A. J. i B. J. (1) wskazał, że pismem z dnia 26 czerwca 2009 r. Zakład (...) poinformował A. J. oraz B. J. (1) o przyznaniu świadczenia w łącznej wysokości 32.565,08 zł. Na powyższe składają się następujące kwoty: 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę na rzecz B. J. (1), 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę na rzecz A. J., 2.270 zł tytułem zwrotu kosztów usługi pogrzebowej wg. faktury nr (...), 295,08 zł tytułem zwrotu kosztów odzieży zmarłego wg. faktury nr (...). W pozostałym zakresie roszczenia powodów nie zostały uwzględnione, jako nie udowodnione, bądź nie pozostające w związku ze zdarzeniem z dnia 7 września 2008 r. Pismem z dnia 17 sierpnia 2009 roku Zakład (...) przyznał B. J. (2) kwotę 6.000 zł tytułem zwrotu kosztów pomnika granitowego na podstawie rachunku z dnia 16 czerwca 2009 r. Pozwany nie znalazł podstaw do uznania żądania zasądzenia renty na rzecz A. J. i B. J. (1).

W trakcie postępowania (...) w S. przejęło pozwane towarzystwo.

Wyrokiem z dnia 1 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie:

I. zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda M. J. (1) kwotę 20 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r.,

II. zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda M. J. (1) kwotę 200,91 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r.,

III. zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda P. S. kwotę 112 500 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r.,

IV. zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda P. S. kwotę 909,50 zł tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r.,

V. zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda P. S. kwotę 667 zł tytułem zwiększonych potrzeb miesięcznie z góry do 10-tego każdego miesiąca poczynając od 1 listopada 2014 r. z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności, którejkolwiek z rat,

VI. zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda M. J. (2) kwotę 45 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r.,

VII. zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda M. J. (2) 35 000 zł tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią brata M. J. (3) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r.,

VIII. zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powódki B. J. (1) kwotę 80 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r.,

IX. zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda A. J. kwotę 90 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r.,

X. w pozostałej części powództwo oddalił,

XI. koszty zastępstwa procesowego wzajemnie między stronami zniósł,

XII. nakazał pobrać od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz Skarbu Państwa (Kasa Sądu Okręgowego w W.) 26 486, 43 zł tytułem kosztów sądowych od uiszczenia, których powodowie zostali zwolnieni.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 7 września 2008 r. w C. D. P. kierując samochodem marki R. (...) nr rej (...) naruszył zasady w ruchu lądowym w ten sposób, iż jadąc ulicą (...) w kierunku C. po przejechaniu skrzyżowania z ulicą (...) nie dostosował prędkości i techniki jazdy do panujących warunków drogowych, stracił panowanie nad kierowanym pojazdem zjeżdżając na prawą stronę jezdni i uderzając w słup telefoniczny, a następnie wiatę przystanku autobusowego, po czym po odrzuceniu przewracając się na dach zjechał na lewą część jezdni wpadając do przydrożnego rowu w wyniku czego obrażeń ciała doznali M. J. (1), P. S., M. J. (2), K. B. oraz M. J. (3). Na skutek odniesionych obrażeń ciała K. B. oraz M. J. (3) zmarli.

Sąd Rejonowy w N. wyrokiem z dnia 6 maja 2009 r. uznał D. P. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu aktem oskarżenia tj. przestępstwa z art.177 § 2 kk i za to wymierzył mu karę 1 roku 10 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie na mocy art. 69§1 i 2 kk i art. 70§2 kk oraz art. 73§1 kk warunkowo zawiesił na 4-letni okres próby, oddając go w tym okresie pod dozór kuratora sądowego.

Powód M. J. (1) w wyniku wypadku z dnia 7 września 2008 r. doznał urazu głowy z utratą przytomności i wstrząśnieniem mózgu, stłuczenia barku i kolana lewego oraz silnego urazu psychicznego związanego ze skutkami wypadku, w tym ze śmiercią kolegi M. J. (3). Po wypadku powód został przewieziony do Szpitala (...) w N., gdzie w okresie od 7.09.2008 r. do 11.09.2008 r. przebywał na Oddziale (...), wypisany z zaleceniami oszczędzającego trybu

życia i zwolnieniem do 25.09.2008 r., przedłużonym do dnia 23.10.2008 r. Na skutek wypadku powód przeszedł traumę związaną ze śmiercią bliskich kolegów oraz widokiem ciężkich obrażeń dwóch innych pasażerów samochodu. Wymagał pomocy psychologicznej. Powód poniósł koszty związane z dojazdem do placówek medycznych.

M. J. (1) w dniu wypadku miał 18 lat. Po powrocie ze szpitala jeździł autobusem na kontrole lekarskie do N.. Przeżycia związane z wypadkiem negatywnie wpłynęły na jego stan psychiczny. Na skutek wypadku zginął jego kolega, w którego pogrzebie nie był w stanie uczestniczyć gdyż przebywał w tym czasie w szpitalu. Obecnie leczenie powoda jest zakończone i nie odczuwa żadnych dolegliwości związanych z wypadkiem. Odczuwa lęk podczas jazdy samochodem.

Powód P. S. w skutek wypadku komunikacyjnego z dnia 7 września 2008 r. doznał urazu wielomiejscowego w postaci: stłuczenia głowy, złamania trzonu kręgu (...) ze stłuczeniem rdzenia kręgowego i niedowładem czterokończynowym, złamania otwartego nasad dalszych kości promieniowej i łokciowej prawej z uszkodzeniem nerwu łokciowego i zginacza długiego kciuka. Bezpośrednio po wypadku powód został przetransportowany do szpitala w N. gdzie poddano go leczeniu w oddziale (...) w okresie od 07.09.2008 r. do 08.09.2008 r. W trakcie leczenia wykonano chirurgiczne zaopatrzenie ran, stabilizację złamań drutami K, szew ścięgien zginaczy oraz nerwu łokciowego. Następnie ze względu na złamanie (...)i postępujący niedowład czterokończynowy został przekazany do oddziału (...)w T.. Dnia 10.09.2008 r. wykonano zabieg operacyjny: (...) oraz stabilizację (...). Powód pozostawał w w/w oddziale w okresie 08.09.-18.09.2008 r. Przy wypisie rozpoznano: złamanie trzonu i nasady łuków (...), stłuczenie rdzenia kręgowego szyjnego, stan po urazie wielomiejscowym, złamanie nasad dalszych kości przedramienia lewego, uszkodzenie ścięgien zginaczy i nerwu łokciowego lewego w okolicy garstka. Następnie powód został przekazany do oddziału (...) w T. gdzie przebywał w okresie 18.09 do 19.12.2008 r. W trakcie leczenia uzyskano poprawę ogólnej sprawności i wydolności organizmu oraz wzrost siły mięśniowej uzyskując samodzielną pionizację. Dalsze leczenie ambulatoryjne było prowadzone w poradni (...) w N. od dnia 13.01.2009 r. oraz poradni (...). Uzyskano zrost kostny złamania z poprawą zakresu ruchomości garstka lewego. W okresie 08.04.2009 r. do 29.04.2009 r. poszkodowany przebywał ponownie w oddziale rehabilitacji w T.. Przy wypisie rozpoznano stan po złamaniu trzonu i nasady łuków (...)ze stłuczeniem rdzenia kręgowego szyjnego, złamanie nasad dalszych kości przedramienia lewego z uszkodzeniem nerwu łokciowego i nerwu promieniowego. Dnia 14.03.2009 r. wykonano badanie (...) nerwu łokciowego, w którym stwierdzono dużego stopnia aksonalne uszkodzenie nerwu łokciowego lewego i promieniowego lewego, cechy odnerwienia m. prostowników palców i odwodziciela palca V, cechy przewlekłego uszkodzenia neurogennego m. ramiennie-promieniowego. Powód w okresie leczenia przebył szereg cykli rehabilitacyjnych garstka lewego i ogólnego usprawniania. W listopadzie 2009 r. wykonano badanie (...) w N. (nr badania (...)), które wykazało zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa szyjnego, stan po operacji okolicy (...) oraz jamkę pomalacyjną w rdzeniu kręgowym o wymiarze (...), a także wykonano badanie (...) garstka lewego (nr badania (...)), które wykazało zmiany bliznowato-włókniste w rejonie zginacza łokciowego garstka z najprawdopodobniej uciskiem na nerw łokciowy, drobne ubytki powierzchni stawowych kości promieniowej i łokciowej, przetrwały obrzęk szpiku kostnego nasad dalszych kości przedramienia lewego. W 2010 r. powód był konsultowany przez prof. R. w Ł. i został zakwalifikowany do zabiegu operacyjnego rewizji nerwu łokciowego. Powód był hospitalizowany w Centrum Medycznym (...) w Ł. w okresie 02.03.2010 r. do 04.03.2010 r. z rozpoznaniem uszkodzenia nerwu łokciowego garstka lewego i wykonano rewizję nerwu z jego rekonstrukcją przy pomocy przeszczepów kablowych z łydkowego lewego. W kwietniu 2011 r. powód był konsultowany neurochirurgicznie i stwierdzono utrwalony deficyt neurologiczny w postaci(...) oraz obwodowego uszkodzenia n. łokciowego lewego.

Powód P. S. był rehabilitowany w ramach NFZ na Oddziale (...) w okresach 18.09.2008 r. - 19.12.2008 r. oraz 8.04. - 29.04.2009 r., planowane było leczenie sanatoryjne w ramach NFZ. Powód był rehabilitowany w ramach NFZ ambulatoryjnie w (...) Centrum Medyczne (...) z zabiegami powtarzanimi od maja 2009 r. co miesiąc (5 zabiegów w cyklach po dziesięć zabiegów). Od kwietnia 2010 r. rehabilitację prowadzono co drugi miesiąc wysokospecjalistycznymi ćwiczeniami (...). Od maja 2009 r. co miesiąc powód był rehabilitowany 5 zabiegami w cyklach po dziesięć zabiegów w tym (...) w (...). Od kwietnia 2010 r. rehabilitację prowadzono co drugi miesiąc wysokospecjalistycznymi ćwiczeniami (...), nadal kontynuuje rehabilitację ręki i kręgosłupa. Koszt indywidualnej terapii metodą (...) to 70zł, masażu częściowego 25 zł.

W wyniku wypadku z dnia 7 września 2008r. powód P. S. doznał 32% trwałego uszczerbku na zdrowiu, aktualnie nie wymaga pomocy osób trzecich, jest osobą samodzielną. Rokowanie co do pełnego odzyskania sprawności uszkodzonego nerwu łokciowego jest nie pewne. Uszkodzenie nerwu łokciowego powoduje dysfunkcję dłoni lewej, jednakże zważywszy na młody wiek istnieje możliwość zamiany dłoni dominującej. Naturalny przebieg złamań kręgosłupa szyjnego powoduje ze względu na występujące zaburzenia statyczne - czynnościowe możliwość przyspieszonego występowania zmian zwyrodnieniowych i związanych z tym zespołów bólowych. Powód wymaga nadal okresowej rehabilitacji i kontroli specjalistycznych -neurologicznej, ortopedycznej jak i neurochirurgicznej.

U powoda P. S. wyraźnie zmniejszył się niedowład czterokończynowy, obecnie ograniczony jest do lewej ręki (kończyny dominująca). Osłabiona lecz zachowana jest funkcja chwytnej lewej ręki, utrzymują się zaniki mięśni i osłabienie czucia wynikające z uszkodzenia nerwu łokciowego. Przykurcz zgięciowy (...) ręki lewej nie jest utrwalony, jest odprowadzalny, możliwa jest komponenta deficytu płynności ruchu wynikająca z uszkodzenia ścięgien zginaczy. Nadal występuje słabienie uścisku ręki lewej, osłabiona opozycja kciuka lewego.

W wyniku uszkodzenia rdzenia kręgowego w odcinku szyjnym u powoda P. S. wystąpił niedowład czterokończynowy, początkowo bardzo silny, obecnie niewielkiego stopnia, dotyczący w zasadzie tylko lewej kończyny górnej. Uszkodzenie nerwu łokciowego było leczone operacyjnie – przeszczepem (...) – bez radykalnej poprawy. Obecnie w badaniu neurologicznym stwierdzono niewielki niedowład lewej kończyny górnej, zaburzenia czucia na skórze (...), prawej połowie klatki piersiowej oraz bocznej powierzchni uda prawego, wygórowane odruchy głębokie z obustronnie obecnym objawem B.. U powoda zdiagnozowano cechy uszkodzenia lewego nerwu łokciowego na poziomie nadgarstka, z osłabieniem zdolności chwytnych, zanikami mięśni i zaburzeniami czucia. W chwili obecnej leczenie powoda zostało zakończone, wymaga jedynie okresowej rehabilitacji i kontroli w poradniach specjalistycznych (ortopedycznej, neurologicznej). Ze względu na czas, jaki upłynął od wypadku, stan neurologiczny powoda należy uznać za utrwalony.

Z uwagi na niedowład górnej kończyny u powoda powinna być prowadzona rehabilitacja indywidualna w trybie ciągłym, tj. 2-3 razy w tygodniu w czasie 60-90 minut. Koszt terapii indywidualnej kształtuje się na poziomie 70 zł. Koszty 8-10 terapii miesięcznie to ok. 700 zł, rocznie 4200 zł.

Obecnie powód P. S. skarży się na bóle kręgosłupa szyjnego, uczucie sztywności mięśniowej w godzinach porannych, słabą tolerancję wysiłku fizycznego, niesprawność lewej ręki (jest leworęczny). Po wypadku ukończył Technikum (...). Nauki nie kontynuuje, nie pracuje. Posiada prawo jazdy, jeździ samochodem. Powód jest osobą samodzielną, nie wymaga pomocy innych osób. Ma średnie wykształcenie. Jest zdolny do pracy z ograniczeniami – przeciwwskazania dotyczą ciężkiej pracy fizycznej, pracy w pozycji wymuszonej, pracy wymagającej dobrej sprawności obu rąk.

P. S. nie funkcjonuje poprawnie społecznie, ponieważ winą za brak motywacji do pracy, bierność oraz niemożność nawiązywania relacji interpersonalnych obarcza wypadek samochodowy, w którym brał udział oraz uszkodzenia ciała, którym uległ i którym się poddał, zamiast z nimi walczyć. Nie skorzystał z oferowanej przez Szpital w T. pomocy psychologicznej, która doprowadziłaby go do właściwego społecznego i emocjonalnego funkcjonowania.

Powód P. S. w dniu wypadku miał 19 lat. Na skutek doznanych obrażeń powód był sparaliżowany przez 2 miesiące, korzystał z pomocy osób trzecich. Bał się, że nie wróci do sprawności fizycznej i nie będzie chodził. Ponadto w wyniku wypadku został uszkodzony nerw łokciowy lewej ręki, co spowodowało jej niedowład. Powód jest leworęczny. P. S. przeszedł operację przeszczepu nerwu lewej ręki, której koszt ponieśli jego rodzice. Na rok powód był zmuszony przerwać nauczanie w szkole i przeszedł na tok nauczania indywidualnego. Po wypadku gorzej przyswajał wiedzę, nie zdał matury. Powód skarży się na drętwienie i ból lewej ręki, ponadto źle wpływają na niego zmiany pogody, ręka często marznie, jest w stanie wykonywać nią proste czynności, ale precyzyjne czynności sprawiają mu trudności. Wstydzi się swojej ułomności. Wypadek zmienił jego życie w ten sposób, że porzucił plany założenia rodziny, wyjazdu do Anglii, gdzie miał pracować. Przed wypadkiem uczestniczył w spotkaniach ze znajomymi w pubach, na ogniskach, nad wodę, jeździł na rowerze i motocrossie, tańczył, gotował, pomagał wujkowi w warsztacie. Po wypadku miał myśli samobójcze, często płakał, nadal miewa stany depresyjne. Teraz nie udziela się towarzysko. Miał kłopoty ze znalezieniem pracy,

utrzymywali go rodzice. Obecnie pracuje na okres próbny w zakładzie zajmującym się modułami elektrycznymi i pobiera wynagrodzenie w kwocie 1.400 zł brutto. Nadal przyjmuje leki przeciwbólowe typu K. i poddaje się zabiegom rehabilitacyjnym.

Powód M. J. (2) w skutek wypadku komunikacyjnego z dnia 7 września 2008r. doznał urazu wielomiejscowego w postaci: w postaci stłuczenia głowy, wstrząśnienia mózgu, stłuczenia płuc i serca, pęknięcia śledziony i krwiakiem zaotrzewnowym okolicy nerki lewej, serca oraz licznych wielomiejscowych otarć skóry. Bezpośrednio po wypadku powód został przetransportowany do szpitala w N., gdzie pozostawał w leczeniu w oddziale (...) w okresie od 07.09.2008 r. do 15.09.2008 r. W trakcie leczenia wykonano (...), obserwowano serce w kierunku niedomykalności zastawki mitralnej. W okresie poszpitalnym powód był konsultowany w poradni (...)w dniu 17.09.2008 r. - stwierdzono ustąpienie zmian naciekowych płuca prawego i w dniu 16.10.08 r. - stwierdzono nadpłytkowość w badaniu krwi, układ oddechowy bez patologii.

Aktualnie powód nie zgłasza dolegliwości bólowych. Podaje szybkie męczenie się, może przejść bez odpoczynku 2km. W chwili obecnej nie jest leczony w żadnej poradni specjalistycznej. W wyniku wypadku z dnia 7 września 2008 r. powód doznał 15% trwałego uszczerbku na zdrowiu. Układ kostno -stawowy powoda w wyniku wypadku z dnia 7 września 2008r. nie został naruszony. Aktualny stan zdrowia powoda zdaniem biegłego nie wymaga pomocy osób trzecich, powód jest osobą samodzielną.

Powód M. J. (2) brał udział w wypadku w dniu 7 września 2008 r., w którym zginął jego brat M. J. (3). O śmierci brata dowiedział się dzień przed jego pogrzebem, w którym ze względu na liczne urazy oraz hospitalizację nie mógł uczestniczyć. Informacja ta wywołała w nim stan szoku, podano mu leki uspokajające. Powód był emocjonalnie bardzo związany z bratem, rozmawiali ze sobą o wszystkich swoich problemach, mieszkali w jednym pokoju. Aktualnie powód pracuje dorywczo na budowie. Ma znajomych, kolegów, mieszka nadal z rodzicami. W domu unika rozmów na temat wypadku, trudno jest mu mówić o bracie, nie wspomina go, niechętnie chodzi na cmentarz, na grób brata - za wszelką cenę stara się wyprzeć traumę, co może przynieść niepokojące symptomy zaburzeń psychicznych, np. depresyjne, lękowe. Powód jest w stanie niedokończonej żałoby, jego nastrój jest przewlekłe obniżony, nie pogodził się ze śmiercią najbliższej dla niego osoby, dlatego też emocjonalnie nie jest w stanie chodzić na cmentarz. Wskazane jest podjęcie przez badanego psychoterapii w (...). Powód M. J. (2) po wypadku leżał w szpitalu przez 8 dni i na skutek doznanych urazów przeszedł operację usunięcia śledziony, w konsekwencji nie ma takiej siły i wytrzymałości jak przed wypadkiem. Z uwagi na brak śledziony jest na diecie. Po wypadku powód stracił pracę. Obecnie pracuje dorywczo jako pomoc w rolnictwie, nie jest zarejestrowany jako bezrobotny.

Powódka B. J. (1) pozostaje w stanie niedokończonej żałoby po stracie syna M. J. (3), jej nastrój jest przewlekłe, znacznie obniżony, zaznacza się poczucie winy oraz widoczna jest płaczliwość. Cierpi psychicznie, odczuwa żal, smutek, nie pogodziła się ze śmiercią syna. Jej stan wskazuje na zaburzenia o charakterze depresyjnym, towarzyszy jej coraz więcej myśli nihilistycznych, ma niemoc związaną z wykonywaniem codziennych czynności, do wykonania których musi się zmuszać, jej myśli pochłaniają wspomnienia o zmarłym synu. Powódce bardzo często w marzeniach sennych pojawia się postać syna, przy każdej nadarzającej się okazji wspólnie z rodziną wspomina syna. W sposób rozbudowany prezentuje sylwetkę zmarłego syna, opowiada o tym jak przed wypadkiem udało mu się zdobyć rewelacyjną, dobrze płatną pracę w firmie budowlanej. Za zarobione pieniądze kupił dobry samochód w którym zginął, a którego nie był nawet kierowcą. Wspomina syna jako spokojnego, dobrego, ułożonego, pracowitego i solidnego chłopca, który pomagał w pracach domowych oraz w jej pracy zawodowej. Powódka ma irracjonalne poczucie winy, że nie zatrzymała syna w dniu wypadku w domu. B. J. (1) przez pół roku uczęszczała na wizyty do psychologa, jednak aktualnie ze względu na pracę musiała przerwać terapię. Z uwagi na stan przewlekłej, niedokończonej żałoby i objawy o charakterze depresyjnym, wskazane jest podjęcie przez powódkę leczenia w (...).

Powódka nie pogodziła się ze stratą syna, który był podporą rodziny zarówno finansowo jak i służył pomocą w pracach w gospodarstwie. Cierpi po stracie syna, regularnie odwiedza jego grób.

Powód A. J. pozostaje w stanie niedokończonej żałoby po stracie syna M. J. (3), jego nastrój jest znacznie obniżony, pojawiają się objawy charakterystyczne dla stanu depresyjnego, spowolnienie psychoruchowe, przedłużający się czas reakcji, myśli nihilistyczne, brak celu, myślenie nakierowane jest na zmarłe dziecko, widoczny jest brak zainteresowania aktualną sytuacją. A. J. miał bardzo dobry kontakt z synem, ich relacja była nieskazitelna. Syn M. J. (3) pomagał ojcu w pracach rolniczych, gospodarskich, kupował maszyny potrzebne do pracy na roli. Po śmierci syna powód uzależnił się od alkoholu, od roku leczy się w (...) w L.. Terapia pomaga mu, jednak zdarza się, że nadużywa alkoholu. Powód nie poradził sobie z utratą syna, stało się to głównym powodem jego uzależnienia od alkoholu. Wskazane jest kontynuowanie leczenia odwykowego.

Zmarły M. J. (3) wspierał w znacznym stopniu swoją rodzinę m.in. uczestniczył w wydatkach na utrzymanie, finansował sprzęt do domu i maszyny rolnicze do gospodarstwa, pomagał w polu i w oborze. Ojciec wspomina go jako pracowitego, dobrego człowieka, który wprowadzał rodziną, ciepłą atmosferę w domu. Zmarły syn chętnie służył pomoc, uczestniczył w spotkaniach rodzinnych w czasie świąt, utrzymywał bardzo dobrą relację z rodziną (przytulał, rozmawiał). Najlepszy kontakt zmarły syn miał z swoim bratem M. J. (2). Powód A. J. nadal nie pogodził się ze stratą syna, którego wsparcie pozwalało na prawidłowe funkcjonowanie rodziny jak i gospodarstwa.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dowody z dokumentów, które nie były kwestionowane przez strony, zeznania powodów oraz świadków a także opinii biegłych: chirurga, ortopedy-traumatologa i neurologa, psychologa i psychiatry, rehabilitanta i fizjoterapeuty, uznając wszystkie te dowody za wiarygodne.

Sąd Okręgowy wskazał na wynikający z art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych – Dz.U. Nr 124 z 2003 r., poz. 1152 ze zm. (dalej, jako: „u.u.o.”) zakres ochrony na podstawie ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych i uznał, że w sprawie niniejszej, nie budziło wątpliwości, iż pozwana, jako następcą prawnym ubezpieczyciela sprawcy wypadku z 7 września 2008 r., co do zasady obowiązana jest do kompensaty krzywdy, odniesionej w wyniku tego wypadku przez powodów, sporna jest natomiast wysokość przysługującego powodom zadośćuczynienia.

Przywołując treść art. 445 § 1 k.c. i art. 444 § 1 k.c. Sąd Okręgowy uznał, że

w niniejszej sprawie nie budził wątpliwości fakt popełnienia przez osobę kierującą pojazdem ubezpieczonym od odpowiedzialności cywilnej u pozwanego zawinionej i bezprawnego czynu niedozwolonego na szkodę powodów.

Ponieważ na skutek wypadku z dnia 7 września 2008 r. obrażeń ciała doznali powodowie M. J. (1), P. S. i M. J. (2), zaś na skutek odniesionych obrażeń ciała w tym wypadku zmarł M. J. (3) – brat M. J. (2) i syn B. i A. J., Sąd Okręgowy rozważył okoliczności wpływające na wysokość zadośćuczynienia jak i kryteria ich oceny indywidualnie w związku z konkretną osobą pokrzywdzonego.

Sąd Okręgowy wskazał, że powód M. był osobą najmniej poszkodowaną na skutek omawianego zdarzenia drogowego, jednakże bezpośrednio po wypadku był hospitalizowany przez 5 dni, następnie jego stan zdrowia wymagał kontroli lekarskich. Ponadto zdaniem Sądu Okręgowego sam udział w tak tragicznym w skutkach wypadku w którym śmierć poniosło 2 młode osoby, w tym bliski kolega, a pozostali odnieśli ciężkie obrażenia, pozostawia swoje piętno w psychice 18-letniej osoby. Powód korzystał z pomocy psychologa po wypadku, nadal odczuwa lęk podczas jazdy samochodem.

W ocenie Sądu Okręgowego z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę fizyczną i psychiczną M. J. (1), biorąc również pod uwagę jego młody wiek, adekwatną sumą jest kwota 22 500 zł. Od powyższej kwoty Sąd Okręgowy odjął kwotę już wypłaconą, tj. 2 500zł, co dało kwotę 20 000 zł tytułem uzupełnienia należnego zadośćuczynienia.

Sąd Okręgowy wskazał, że P. S. doznał w wyniku wypadku poważnych obrażeń w postaci: stłuczenia głowy, złamania trzonu kręgu (...)ze stłuczeniem rdzenia kręgowego i niedowładem czterokończynowym, złamania otwartego nasad dalszych kości promieniowej i łokciowej prawej z uszkodzeniem nerwu łokciowego i zginacza długiego kciuka. Natężenie cierpień fizycznych i psychicznych powoda Sąd Okręgowy ocenił jako znaczne, cierpienia te nasilone

były szczególnie w początkowym okresie po wypadku, gdy powód przez 2 miesiące był sparaliżowany. Ponadto powodowi towarzyszyły stany depresyjne i myśli samobójcze związane z utratą sprawności fizycznej i obawą, że nie odzyska on już zdolności chodzenia. Szczególnie dotkliwy dla powoda jako osoby leworęcznej był również uraz nerwu łokciowego lewej ręki w skutek czego wystąpił bezwład ręki. Powód przeszedł zabieg operacyjny kręgosłupa, a następnie na skutek rehabilitacji powód stopniowo wracał do sprawności fizycznej. Obecnie na skutek operacji oraz rehabilitacji ręki powód jest w stanie wykonywać uszkodzoną ręką proste, nieprecyzyjne czynności jednakże nie odzyska już pełnej sprawności lewej ręki. Zdaniem Sądu Okręgowego istotny jest fakt, iż na skutek wypadku powód musiał przerwać naukę, a następnie korzystał z nauczania indywidualnego. Ponadto po wypadku powód miał problemy ze skupianiem uwagi i przyswajaniem wiedzy co w konsekwencji spowodowało negatywny wynik na egzaminie maturalnym. Wprawdzie obecnie skutki wypadku uległy zmniejszeniu, ale utrzymywały się długo, a następstwa w postaci dysfunkcji oraz dolegliwości bólowych trwają do dnia dzisiejszego. Krzywda odniesiona przez powoda na skutek wypadku, w postaci cierpień fizycznych oraz dolegliwości i dyskomfortu natury psychicznej, była zdaniem Sądu Okręgowego znaczna i w dużej mierze długotrwała, a krzywdę ową powód odczuwa do tej pory i będzie odczuwał do końca życia i to w stopniu znacznie ograniczającym jego możliwości satysfakcjonującego funkcjonowania w społeczeństwie i rodzinie. Mając jednak na uwadze zdolność powoda do samodzielnej egzystencji i możliwości podejmowania nawet form aktywności, jak również sytuację rodzinno-zawodową i wiek powoda w dacie wypadku za odpowiednią sumę zadośćuczynienia Sąd Okręgowy uznał kwotę 150.000 zł, ponieważ zaś poprzednik prawny pozwanej wypłacił już powodowi z tego tytułu kwotę 37.500 zł, powództwo zostało uwzględnione co do kwoty 112.500 zł. Sąd Okręgowy zasądził odsetki od powyższej kwoty od dnia 1 kwietnia 2015r., tj. od dnia wyrokowania.

Sąd Okręgowy wskazał, że w wyniku wypadku powód M. J. (2) doznał urazu wielomiejscowego w postaci: w postaci stłuczenia głowy, wstrząśnienia mózgu, stłuczenia płuc i serca, pęknięcia śledziony i krwiakiem zaotrzewnowym okolicy nerki lewej, serca oraz licznych wielomiejscowych otarć skóry. W wyniku leczenia powypadkowego powód był hospitalizowany, przeszedł operację usunięcia śledziony. Następnie wymagał długotrwałej i systematycznej kontroli kardiologiczno-pulmonologicznej oraz specjalistycznych badań. Mając w głównej mierze na uwadze doznane przez powoda w wyniku wypadku obrażenia ciała oraz związane z tym cierpienia fizyczne i psychiczne, długi proces leczenia, konieczność ograniczenia aktywności życiowej w związku z występującymi bólami, młody wiek powoda Sąd Okręgowy uznał, że rozmiar krzywdy powoda był znaczny, a odpowiednią sumą tytułem zadośćuczynienia pieniężnego należnego powodowi będzie kwotę 60.000 zł w nawiązaniu do ustalonego - 15% - uszczerbku na zdrowiu. Powyższą kwotę Sąd Okręgowy pomniejszył o wypłaconą już sumę 15.000 zł, zasądzając kwotę 45.000 zł z odsetkami od dnia wyrokowania.

Za zasadne Sąd Okręgowy uznał też roszczenie o zapłatę odszkodowania na rzecz powodów M. J. (1) i P. S., na podstawie art. 444§1k.c. Sąd Okręgowy uznał za udowodnione wydatki w odniesieniu do powoda M. J. (1) w kwocie 200,91 zł, a do powoda P. S. w kwocie 909,50 zł. Od powyższych kwot Sąd zasądził odsetki od dnia wyrokowania. W zakresie pozostałych roszczeń odszkodowawczych Sąd Okręgowy oddalił powództwo.

Odnosząc się do roszczeń powoda P. S. w zakresie renty z tytułu zwiększonych potrzeb Sąd Okręgowy uznał je za zasadne i zasądził na jego rzecz kwotę 667 zł miesięcznie poczynając od 1 listopada 2014r. Sąd Okręgowy, opierając się na opinii biegłego wskazał, że stan powoda wymaga kontynuowania zabiegów usprawniających z uwagi na charakter zaburzeń ruchowych. Postępowanie fizjoterapeutyczne powinno być ukierunkowane na indywidualny proces usprawniania ruchowego z ewentualnym wspomaganie zabiegami fizykoterapeutycznymi, zaś w celu zapobieżenia wystąpienia adaptacji cykl usprawniania terapeutycznego powinien być urozmaicony. Indywidualny proces usprawniania opierać się powinien na codziennych ćwiczeniach zarówno z fizjoterapeutami jak i samodzielnej pracy poszkodowanego. Zgodnie z opinią biegłego z zakresu fizjoterapii u powoda wskazana jest rehabilitacja w trybie ciągłym 8-10 razy w tygodniu, miesięczny koszt terapii wynosi ok. 700 zł. Koszt terapii indywidualnej kształtuje się na poziomie 70zł za terapię.

Przywołując treść art. 446 § 4 k.c. Sąd Okręgowy uznał za zasadne żądanie zasądzenia zadośćuczynienia na rzecz rodziców i brata M. J. (3), który poniósł śmierć w wyniku wypadku, jako osób należących do kręgu osób bliskich zmarłego. Sąd Okręgowy wskazał, że w rodzinie J. więzy emocjonalne były bardzo silne, zaś zmarły zajmował w rodzinie istotną pozycję. Także relacja między braćmi M. oraz M. J. (3) była bardzo zażyła i silna, bracia mieszkali w

jednym pokoju, mieli wiele tematów do wspólnej rozmowy. Po śmierci M. J. (3) relacje w rodzinie uległy zaburzeniu. Powódka po śmierci syna korzystała z opieki psychologicznej, natomiast ojciec nie mogąc poradzić sobie z zaistniałą sytuacją popadł w nałóg alkoholowy. Bliscy pozostają w stanie niedokończonej żałoby po stracie syna i brata i nadal nie pogodzili się z jego śmiercią. Niewątpliwie strata syna oraz brata, który stanowił wsparcie rodziny i pozwalał jej funkcjonować w prawidłowy sposób stanowiła znaczną krzywdę dla powodów. Mając na uwadze wszystkie okoliczności Sąd Okręgowy uznał za zasadne zasądzenie tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią bliskiej osoby następujące kwoty: na rzecz brata M. J. (2) kwoty 40.000 zł pomniejszając ją o kwotę 5.000 zł już wypłaconą przez ubezpieczyciela, na rzecz matki B. J. (1) kwoty 100.000 zł, pomniejszając ją o wypłaconą kwotę 20.000 zł, na rzecz ojca A. J. kwoty 100.000 zł, pomniejszając ją o kwotę 10.000 zł. Odsetki od powyższych kwot Sąd Okręgowy zasądził od dnia wyrokowania.

Za bezzasadne Sąd Okręgowy uznał roszczenia powodów w zakresie renty.

W oparciu o treść artykułu 189 k.p.c. Sąd Okręgowy uznał za niezasadne ustalenie odpowiedzialności pozwanego za dalsze mogące wystąpić w przyszłości skutki wypadku z dnia 7 września 2008 r., co nie pozbawia powodów możliwości wystąpienia w przyszłości z powyższym roszczeniem.

Sąd Okręgowy na podstawie art. 102 k.p.c. orzekł o wzajemnym zniesieniu kosztów zastępstwa procesowego między stronami. W stosunku do pozwanego Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z zasadą unormowaną w art. 98 § 1 k.p.c. i nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 26.486,43 zł tytułem kosztów sądowych od uiszczenia, których powodowie zostali zwolnieni.

Apelacje od wyroku Sądu Okręgowego wniosły obie strony.

Powód zaskarżył wyrok w części, tj. w punkcie dziesiątym:

1. odnośnie M. J. (1) w zakresie oddalającym powództwo:

- co do odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie pierwszym wyroku kwoty 20 000 zł za okres od 11 grudnia 2008 r. do 31 marca 2015 r.

- co do odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie drugim wyroku kwoty 200,91 zł za okres od 21 marca 2009 r. do 31 marca 2015 r.

- o zasądzenie odszkodowania co do kwoty 938,24 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty

- o ustalenie odpowiedzialności pozwanego za mogące się ujawnić przyszłe skutki wypadku;

2. odnośnie P. S. w zakresie oddalającym powództwo:

- co do odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie trzecim kwoty 112 500 zł liczonych od kwoty 112 500 zł za okres od dnia 6 lutego 2009 r. do dnia 1 kwietnia 2009 r., od kwoty 82 500 zł za okres od dnia 2 kwietnia 2009 r. do dnia 11 sierpnia 2009 r. i od kwoty 75000 zł za okres od dnia 12 sierpnia 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.

- co do odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie czwartym wyroku kwoty 909,50 zł za okres od dnia 17 kwietnia 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.

- o zasądzenie zadośćuczynienia co do kwoty 187 500 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty

- o zasądzenie odszkodowania co do kwoty 26 622,55 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty

- o zasądzenie renty z tytułu częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej w kwocie 3 781,14 zł miesięcznie płatnej do dziesiątego dnia każdego miesiąca z góry z odsetkami ustawowymi w wypadku uchybienia terminowi płatności oznaczając wymagalność pierwszej raty na listopad 2014 r.

- o ustalenie odpowiedzialności pozwanego za mogące się ujawnić przyszłe skutki wypadku;

3. odnośnie M. J. (2) w zakresie oddalającym powództwo:

- co do odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie szóstym wyroku kwoty 45 000 zł liczonych od kwoty 45 000 zł za okres od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 25 stycznia 2009 r., od kwoty 35 000 zł za okres od dnia 26 stycznia 2009 r. do dnia 1 kwietnia 2009 r. i od kwoty 30 000 zł za okres od dnia 2 kwietnia 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.

- co do odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie siódmym wyroku kwoty 35 000 zł liczonych od kwoty 35 000 zł za okres od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 26 kwietnia 2009 r. i od kwoty 30 000 zł za okres od dnia 27 kwietnia 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.

- o zasądzenie zadośćuczynienia co do kwoty 15 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty

- o zasądzenie zadośćuczynienia za śmierć brata M. J. (3) co do kwoty 15 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty

- o zasądzenie odszkodowania w kwocie 1 523,86 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty

- o ustalenie odpowiedzialności pozwanego za mogące się ujawnić przyszłe skutki wypadku;

4. odnośnie B. J. (1) w zakresie oddalającym powództwo:

- co do odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie ósmym wyroku kwoty 80 000 zł liczonych od kwoty 80 000 zł za okres od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 25 czerwca 2009 r. i od kwoty 60 000 zł za okres od dnia 26 czerwca 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.

- o zasądzenie zadośćuczynienia co do kwoty 70 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty

- o zasądzenie odszkodowania w kwocie 250,30 zł z ustawowymi odsetkami od tej kwoty;

5. odnośnie A. J. w zakresie oddalającym powództwo:

- co do odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie dziewiątym wyroku kwoty 90 000 zł liczonych od kwoty 90 000 zł za okres od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 25 czerwca 2009 r. i od kwoty 80 000 zł za okres od dnia 26 czerwca 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.

- o zasądzenie zadośćuczynienia co do kwoty 60 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty.

Zaskarżonemu wyrokowi powód zarzucił:

I. naruszenie przepisów postępowania, tj.:

1. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i niewyjaśnienie podstawy prawnej oraz oceny dowodów w zakresie oddalającym powództwo,

2. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego w sprawie, w szczególności:

- dowodu z opinii biegłych sądowych, co skutkowało rażącym zaniżeniem wysokości zasądzonych zadośćuczynienia na rzecz P. S., M. J. (2), B. J. (1) oraz A. J.,

- pobieżną ocenę rozmiaru krzywdy P. S. i M. J. (2) w zakresie następstw wypadku w ich życiu,

- wadliwe ustalenie, że dopiero w postępowaniu sądowym można było określić rozmiar krzywdy i szkody, a w konsekwencji przyjęcie, że pozwany jest zwolniony z obowiązku profesjonalnego zlikwidowania szkody za okres

sprzed ogłoszenia wyroku, co skutkowało zasądzeniem odsetek ustawowych od kwot określonych w wyroku od dnia wyrokowania, a nie od dni wskazanych w pozwie,

3. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i sprzeczne z zebrany materiałem dowodowym przyjęcie, iż:

- zadośćuczynienia zasądzone na rzecz P. S. i M. J. (2) są wystarczające i adekwatne do rozmiarów krzywdy po ich stronie,

- utrata więzi rodzinnej, a w konsekwencji występujący w wypadku M. J. (2), B. J. (1) oraz A. J. stopień i czas trwania cierpień psychicznych, trwałość skutków czynu niedozwolonego prognozy na przyszłość pozwalają przyjęcie, iż zasądzona kwota tytułem zadośćuczynienia jest wystarczająca i adekwatna do rozmiarów krzywdy po ich stronie,

- P. S. nie wykazał zasadności żądania w zakresie renty tytułem częściowej utraty zdolności zarobkowej,

- M. J. (1), P. S. i M. J. (2) nie udowodnili zasadności i wysokości żądania w zakresie odszkodowania na podstawie art. 444 § 1 k.c.,

- B. J. (1) nie udowodniła zasadności wysokości żądania w zakresie odszkodowania,

- M. J. (1), P. S. i M. J. (2) nie mają interesu prawnego, aby domagać się ustalenia odpowiedzialności pozwanego za szkody, które mogą wystąpić w przyszłości,

4. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że u P. S. stwierdzono 32% uszczerbek na zdrowiu, podczas gdy z opinii biegłej E. M. wynika uszczerbek na zdrowiu na poziomie 45%;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 481 k.c. w zw. z art. 455 § 1 k.c. przez ich niezastosowanie i błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że pozwany pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia dopiero od dnia wyrokowania,

- art. 476 k.c. w zw. z art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. z 2003 r. Nr 124 poz. 1152 ze zm.) i art. 481 k.c. oraz art. 817 k.c. poprzez ich niezastosowanie i błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że odsetki należne za opóźnienie w spełnieniu roszczeń wywiedzionych z polisy OC osoby odpowiedzialnej za szkodę naliczane są od dnia wyrokowania,

- art. 445 k.c. przez błędną wykładnię polegającą na wadliwej ocenie krzywdy i cierpienia powodów P. S. i M. J. (2) i nieuwzględnienie całokształtu negatywnych następstw wypadku, skutkujące rażącym zaniżeniem wysokości zadośćuczynienia,

- art. 446 § 4 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na nieuwzględnieniu wszystkich okoliczności decydujących o wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę skutkującą przyjęciem, że zasądzone na rzecz M. J. (2), B. J. (1) i A. J. kwoty zadośćuczynienia są odpowiednie do doznanej przez powodów krzywdy.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części objętej zaskarżeniem poprzez:

1. zasądzenie od pozwanego na rzecz M. J. (1):

- odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie pierwszym wyroku kwoty 20 000 zł za okres od 11 grudnia 2008 r. do 31 marca 2015 r.

- odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie drugim wyroku kwoty 200,91 zł za okres od 21 marca 2009 r. do 31 marca 2015 r.

- zasądzenie dalszej kwoty 938,24 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 21 marca 2009 r. do dnia zapłaty
- ustalenie odpowiedzialności pozwanego za mogące się ujawnić przyszłe skutki wypadku;

2. zasądzenie od pozwanego na rzecz P. S.:

- odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie trzecim kwoty 112 500 zł liczonych od kwoty 112 500 zł za okres od dnia 6 lutego 2009 r. do dnia 1 kwietnia 2009 r., od kwoty 82 500 zł za okres od dnia 2 kwietnia 2009 r. do dnia 11 sierpnia 2009 r. i od kwoty 75000 zł za okres od dnia 12 sierpnia 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.
- odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie czwartym wyroku kwoty 909,50 zł za okres od dnia 17 kwietnia 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.
- zadośćuczynienia w dalszej kwocie 187 500 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 12 sierpnia 2009 r. do dnia zapłaty
- odszkodowania w dalszej kwocie 26 622,55 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 2 246,52 zł od dnia 17 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty, od kwoty 1 034,53 zł od dnia 20 czerwca 2009 r. do dnia zapłaty i od kwoty 23 341,50 zł od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty,
- dalszej renty z tytułu częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej w kwocie 3 781,14 zł miesięcznie płatnej do dziesiątego dnia każdego miesiąca z góry z odsetkami ustawowymi w wypadku uchybienia terminowi płatności oznaczając wymagalność pierwszej raty na listopad 2014 r.
- ustalenie odpowiedzialności pozwanego za mogące się ujawnić przyszłe skutki wypadku;

3. zasądzenie od pozwanego na rzecz M. J. (2):

- odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie szóstym wyroku kwoty 45 000 zł liczonych od kwoty 45 000 zł za okres od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 25 stycznia 2009 r., od kwoty 35 000 zł za okres od dnia 26 stycznia 2009 r. do dnia 1 kwietnia 2009 r. i od kwoty 30000 zł za okres od dnia 2 kwietnia 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.
- odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie siódmym wyroku kwoty 35 000 zł liczonych od kwoty 35 000 zł za okres od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 26 kwietnia 2009 r. i od kwoty 30 000 zł za okres od dnia 27 kwietnia 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.
- zadośćuczynienia w dalszej kwocie 15 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 2 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty
- zadośćuczynienia w dalszej kwocie 15 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 10 000 zł od dnia 27 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty i od kwoty 5 000 zł od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty,
- odszkodowania w kwocie 1 523,86 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty
- ustalenie odpowiedzialności pozwanego za mogące się ujawnić przyszłe skutki wypadku;

4. zasądzenie od pozwanego na rzecz B. J. (1):

- odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie ósmym wyroku kwoty 80 000 zł liczonych od kwoty 80 000 zł za okres od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 25 czerwca 2009 r. i od kwoty 60 000 zł za okres od dnia 26 czerwca 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.
- zadośćuczynienia w dalszej kwocie 70 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 20 000 zł od dnia 26 czerwca 2009 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 50 000 zł od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty,

- odszkodowania w kwocie 250,30 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 17 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty;

5. zasądzenie od pozwanego na rzecz A. J.:

- odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie dziewiątym wyroku kwoty 90 000 zł liczonych od kwoty 90 000 zł za okres od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 25 czerwca 2009 r. i od kwoty 80 000 zł za okres od dnia 26 czerwca 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.

- zadośćuczynienia w dalszej kwocie 60 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty;

6. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych,

ewentualnie wnosząc o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji oraz pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach za instancję odwoławczą.

Pozwany zaskarżył wyrok w części, tj:

- w punkcie pierwszym w zakresie kwoty 10 000 zł z odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty,

- w punkcie drugim w zakresie kwoty 101 zł z odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty,

- w punkcie trzecim w zakresie kwoty 100 000 zł z odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty,

- w punkcie czwartym w zakresie kwoty 455 zł z odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty,

- w punkcie piątym w całości,

- w punkcie szóstym w zakresie kwoty 40 000 zł z odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty,

- w punktach jedenastym i dwunastym, tj. w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Zaskarżonemu wyrokowi pozwany zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 445 § 1 k.c. przez zasądzenie zadośćuczynienia przekraczającego zakres odpowiedzialności pozwanej,

- art. 444 § 2 k.c. poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie skutkujące zasądzeniem renty w kwocie 667 zł,

- art. 362 k.c. poprzez jego niezastosowanie,

2. istotne naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, w tym zwłaszcza art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolne ustalenie i przyjęcie, że zaistniałe okoliczności uzasadniają przyznanie na rzecz powoda renty, pomimo iż powód może korzystać ze świadczeń gwarantowanych w ramach bezpłatnej opieki zdrowotnej,

3. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na pominięciu kwestii przyczynienia.

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę wyroku w zakresie objętym zaskarżeniem przez oddalenie powództwa oraz orzeczenie o kosztach procesu zgodnie z zasadą ich stosunkowego rozdzielenia, a także o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych,

ewentualnie wnosząc o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, z uwzględnieniem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Obie apelacje zasługują częściowo na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do podniesionego przez powoda zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c.

Należy zgodzić się ze stanowiskiem skarżącego, że uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie odnosi się do wszystkich kwestii objętych przedmiotowym postępowaniem i mających istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, w szczególności nie zawiera wyjaśnienia stanowiska Sądu Okręgowego w zakresie orzeczenia o odsetkach, pomija ocenę zasadności podnoszonego przez pozwanego zarzutu przyczynienia się poszkodowanych i nie wyjaśnia przesłanek jakimi Sąd Okręgowy kierował się orzekając o zasadności części roszczeń dochodzonych przez powoda, zaś uchybienia w tym zakresie skutkowały częściowym uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Za bezzasadne Sąd Apelacyjny uznał podniesione przez obu skarżących zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. i wadliwości ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd I instancji.

Dla skutecznego podniesienia zarzutów w zakresie ustaleń faktycznych i oceny dowodów konieczne jest bowiem wskazanie przyczyn dyskwalifikujących w tym zakresie postępowanie Sądu orzekającego.

Zasada swobodnej oceny dowodów określona przepisem art. 233 § 1 k.p.c. wyraża się w jej ocenie według własnego przekonania Sądu, opartego na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego. Jej istotną cechą jest bezstronność, brak arbitralności i dowolności, przestrzeganie zasad logicznego rozumowania i zasad doświadczenia życiowego w wyciąganiu wniosków.

Niewątpliwie wszechstronne rozważenie zebranego materiału oznacza uwzględnienie wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu oraz wszystkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych środków dowodowych, a mających znaczenie dla ich mocy dowodowej i wiarygodności.

Ocena dokonana przez Sąd I instancji w ocenie Sądu Apelacyjnego odpowiada zasadniczo wskazanym wyżej kryteriom, ponadto Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że postawienie zarzutu obraży art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, za pomocą argumentów wyłącznie jurydycznych, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8 poz. 139 i z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189). Jeżeli zatem z materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dawały się wysnuć wnioski odmienne.

Tymczasem sposób sformułowania przez obu skarżących zarzutów naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wskazuje, iż skarżący nie kwestionują ani dokonanej przez Sąd I instancji oceny dowodów, ani poczynionych ustaleń faktycznych, a jedynie dokonana przez Sąd Okręgowy subsumpcję stanu faktycznego do wskazanych norm prawnych, co podlega ocenie jedynie w ramach zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Tym samym Sąd Apelacyjny uznaje, że dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne znajdują oparcie w wynikach przeprowadzonego postępowania dowodowego obejmującego złożone do akt sprawy dokumenty oraz zeznania świadków, a dokonana przez ten Sąd ocena dowodów nie przekracza granic swobodnej oceny wskazanych w art. 233 § 1 k.p.c., wobec czego Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy.

Ustalenia dokonane przez Sąd Okręgowy nie odnoszą się jednak do wszystkich kwestii istotnych dla rozstrzygnięcia, co uniemożliwia rozstrzygnięcie o zasadności części roszczeń powoda. Sąd Okręgowy całkowicie pominął kwestię

przyczynienia się poszkodowanych do powstania szkody, mimo iż zarówno w postępowaniu likwidacyjnym, jak i w trakcie niniejszego postępowania pozwany podnosił zarzut przyczynienia wynikającego z faktu podróżowania pojazdem zbyt dużej liczby osób (5 pasażerów i kierujący pojazdem) oraz braku zapięcia pasów bezpieczeństwa i wskazywał, że uzasadnia to obniżenie należnych powodom kwot o 50%.

Poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne zupełnie nie odnoszą się do okoliczności zdarzenia, w tym miejsca zajmowanego przez każdego z poszkodowanych w pojeździe i posiadania zapiętych pasów, a w konsekwencji brak jest oceny, czy sposób podróżowania autem przyczynił się do powstania lub zakresu szkody powodów i w jakim stopniu, co uniemożliwia poddanie zasadności rozstrzygnięcia w tym zakresie kontroli przez sąd II instancji.

Pominięcie zarzutu przyczynienia przez Sąd Okręgowy należy zatem uznać za nierozpoznanie istoty sprawy w zakresie mającym istotny wpływ na wysokość należnych poszkodowanym świadczeń.

Odnosząc się do rozstrzygnięcia dotyczącego roszczeń dochodzonych na rzecz M. J. (1):

Powód żądał zasądzenia na rzecz M. J. (1) kwoty 75 000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz ustawowych odsetek od kwoty 20 000 zł od 11 grudnia 2008 r. do 17 czerwca 2009 r., od kwoty 17 500 zł od dnia 18 czerwca 2009 r. do dnia zapłaty i od kwoty 57 500 zł od dnia doręczenia odpisu pozwu do dnia zapłaty, kwoty 1139,15 zł tytułem odszkodowania z odsetkami od 21 marca 2009 r. do dnia zapłaty oraz ustalenia odpowiedzialności pozwanego za szkody mogące ujawnić się w przyszłości.

Sąd Okręgowy zasądził na rzecz M. J. (1) kwotę 20 000 zł z tytułu zadośćuczynienia z odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 200,91 zł z odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Sąd Okręgowy wskazał w uzasadnieniu, że za adekwatne do stopnia krzywdy poszkodowanego uznał zadośćuczynienie w kwocie 22 500 zł, z czego 2 500 zł zostało wypłacone w ramach postępowania likwidacyjnego.

Rozstrzygnięcie w tym zakresie zostało zaskarżone przez obie strony, przy czym żadna ze stron nie zakwestionowała zasadności stanowiska Sądu Okręgowego co do zakresu krzywdy powoda i należnego mu co do zasady zadośćuczynienia.

Pozwany zakwestionował wyrok w części zasądzającej z tytułu zadośćuczynienia kwotę 10000 zł podnosząc jedynie zarzuty dotyczące nie uwzględnienia faktu przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody wynikające z faktu podróżowania pojazdem zbyt dużej liczby osób (5 pasażerów i kierujący pojazdem) oraz braku zapięcia pasów bezpieczeństwa.

Z kolei powód zakwestionował oddalenie powództwa co do odsetek od zasądzonej kwoty 20 000 zł od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia wydania wyroku.

W zakresie rozstrzygnięcia o roszczeniu odszkodowawczym opartym na treści art. 444 § 1 k.c. Sąd Okręgowy nie wyjaśnił przyczyn uwzględnienia powództwa w zakresie kwoty 200,91 zł, ani oddalenia żądania w pozostałym zakresie.

Rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w tym zakresie zostało zaskarżone przez obie strony.

Pozwany zaskarżył wyrok w części zasądzającej kwotę 101 zł z odsetkami podnosząc jedynie zarzuty dotyczące nie uwzględnienia faktu przyczynienia się poszkodowanego do powstania.

Z kolei powód zakwestionował oddalenie powództwa co do kwoty 938,24 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 21 marca 2009 r. do dnia zapłaty, oddalenie powództwa w zakresie odsetek od zasądzonej kwoty 200,91 zł za okres od 21 marca 2009 r. do 31 marca 2015 r. oraz co do ustalenia odpowiedzialności pozwanego za mogące się ujawnić przyszłe skutki wypadku.

Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja powoda w części dotyczącej oddalenia powództwa o ustalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Materialnoprawną przesłanką uwzględnienia opartego na art. 189 k.p.c. roszczenia o ustalenie odpowiedzialności na przyszłość jest istnienie interesu prawnego w ustaleniu, który w wypadku tego typu roszczeń wyznacza istnienie obiektywna niepewność stanu faktycznego co do możliwości wystąpienia przyszłych następstw wypadku. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 marca 2010 r. IV CSK 410/09 wskazał, że "pod rządem art. 442 1 § 3 k.c. powód dochodzący naprawienia szkody na osobie może mieć interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności pozwanego za szkody mogące powstać w przyszłości". W motywach zawartych w tym wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że kolejny proces odszkodowawczy w związku z ujawnieniem się kolejnych szkód może toczyć się po wielu latach po zdarzeniu powodującym szkodę, a wówczas pojawić się mogą po stronie poszkodowanego - na którym spoczywa obowiązek dowiedzenia wszystkich przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej - trudności dowodowe. Ustalenie odpowiedzialności na przyszłość zwalnia poszkodowanego z obowiązku udowodnienia istnienia wszystkich przesłanek odpowiedzialności podmiotu na którym ta odpowiedzialności ciąży. Z tych względów po stronie powoda - poszkodowanego istnieje interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności pozwanego na przyszłość".

Sąd Apelacyjny uznał, że poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia nie dają podstaw do uznania, że w wypadku poszkodowanego M. J. (1) mogą w przyszłości ujawnić się kolejne skutki zdarzenia. M. J. (1) w chwili wypadku miał 18 lat, doznał urazu głowy z utratą przytomności i wstrząsem mózgu, stłuczenia barku i kolana lewego oraz urazu psychicznego związanego z uczestnictwem w zdarzeniu w wyniku którego śmierć poniósł podróżujący z nim kolega, jednak w dacie zamknięcia rozprawy proces leczenia był zakończony, a poszkodowany nie odczuwał żadnych dolegliwości związanych ze skutkami wypadku, poza wskazaniem, że odczuwa lęk podczas jazdy samochodem.

Skarżący wskazanych wyżej okoliczności faktycznych nie zakwestionował skutecznie w apelacji, tym samym nie ma podstaw do ustalenia odpowiedzialności pozwanego za mogące się ujawnić w przyszłości skutki zdarzenia zgodnie ze stanem istniejącym w dacie zamknięcia rozprawy także przed sądem II instancji.

Sąd Apelacyjny uznał za zasadne zarzuty obu apelacji w pozostałym zakresie uznając, że brak jakichkolwiek ustaleń i rozważań Sądu Okręgowego odnoszących się do kwestii przyczynienia, zakresu szkody oraz terminu wymagalności roszczeń prowadzi do nierozpoznania istoty sprawy w tym zakresie i uzasadnia częściowe uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd odwoławczy, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo – w granicach apelacji - w sposób w jaki sprawę powinien był rozpoznać sąd I instancji, dlatego też ustawodawca ograniczył możliwość wydania przez sąd II instancji orzeczenia kasatoryjnego do sytuacji, w których cały ciężar pełnego, merytorycznego rozpoznania sprawy wraz z dokonaniem niezbędnych ustaleń faktycznych spoczywałby na sądzie odwoławczym, co w konsekwencji prowadziłyby do naruszenia zasady dwuinstancyjności postępowania. Wykładnia pojęcia nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. nakazuje przyjąć, że jest to brak rozstrzygnięcia co do przedmiotu sprawy, wyznaczonego treścią i materialno-prawną podstawą żądania powoda, a także materialnoprawnymi i procesowymi zarzutami pozwanego. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi zatem wówczas, gdy sąd zaniechał zbadania wskazanych wyżej kwestii, czy to przez przeoczenie, czy też bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie.

Rozstrzygając w zakresie zaskarżenia z apelacji obu stron Sąd Apelacyjny z uwagi na powyższe uchylił zaskarżony wyrok w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego M. J. (1) w części zasądzającej kwotę 10 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r. oraz kwotę 101 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r. – uwzględniając w tym zakresie apelację pozwanego z uwagi na brak odniesienia się przez Sąd Okręgowy do wskazywanego przez pozwanego 50% przyczynienia się poszkodowanego, a także w części oddalającej powództwo o zasądzenie kwoty 938,24 zł wraz z odsetkami od dnia 21 marca 2009 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania, odsetek od kwoty 20 000 zł za okres od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 31 marca 2015 r. i odsetek od kwoty 200,91 zł

za okres od dnia 21 marca 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r. – uwzględniając w tym zakresie apelację powoda z uwagi na brak ustaleń i rozważań Sądu Okręgowego dotyczących zakresu szkody oraz wymagalności roszczenia.

Odnosząc się do rozstrzygnięcia dotyczącego roszczeń dochodzonych na rzecz P. S.:

Powód dochodził na rzecz tego poszkodowanego:

1. kwoty 1 000 000 zł tytułem zadośćuczynienia, ponad kwotę wypłaconą przez pozwanego w toku postępowania likwidacyjnego, wraz z odsetkami ustawowymi:

- od kwoty 1.000.000 zł od dnia 06.02.2009 r. do dnia 01.04.2009 r.,

- od kwoty 970.000 zł od dnia 02.04.2009 r. do dnia 11.08.2009 r.,

- od kwoty 962.500 zł od dnia 12.08.2009 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 37.500 zł od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty,

2. kwoty 27.532,05 zł, ponad do tej pory wypłaconą kwotę, tytułem odszkodowania, wraz z odsetkami ustawowymi:

- od kwoty 3.156,02 zł od dnia 17.04.2009 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 1034,53 zł od dnia 20.06.2009 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 23.341,50 zł od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty;

3. ustalenia odpowiedzialności pozwanego za mogące ujawnić się przyszłe skutki wypadku;

4. renty z tytułu częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej w kwocie 3.781,14zł miesięcznie oraz z tytułu zwiększonych potrzeb w kwocie 667 zł miesięcznie.

Sąd Okręgowy zasądził na rzecz P. S. z tytułu zadośćuczynienia kwotę 112 500 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r., oddalając żądanie z tego tytułu w pozostałym zakresie zarówno co do wysokości, jak i co do odsetek.

Sąd Okręgowy wskazał w uzasadnieniu, że za adekwatne do stopnia krzywdy poszkodowanego uznał zadośćuczynienie w kwocie 150 000 zł, z czego 37 500 zł zostało wypłacone w ramach postępowania likwidacyjnego.

Rozstrzygnięcie w tym zakresie zostało zaskarżone przez obie strony.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w zakresie oddalenia powództwa o zadośćuczynienie w dalszej kwocie 187 500 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 12 sierpnia 2009 r. do dnia zapłaty, a także w co do odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie trzecim kwoty 112 500 zł liczonych od kwoty 112 500 zł za okres od dnia 6 lutego 2009 r. do dnia 1 kwietnia 2009 r., od kwoty 82 500 zł za okres od dnia 2 kwietnia 2009 r. do dnia 11 sierpnia 2009 r. i od kwoty 75000 zł za okres od dnia 12 sierpnia 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.

Pozwany zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w części zasądzonej zadośćuczynienie co do kwoty 100 000 zł wraz z odsetkami podnosząc zarzuty dotyczące nie uwzględnienia faktu przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody wynikające z faktu podróżowania pojazdem zbyt dużej liczby osób (5 pasażerów i kierujący pojazdem) oraz braku zapięcia pasów bezpieczeństwa i zarzut zasądzenia zadośćuczynienia przekraczającego zakres odpowiedzialności pozwanego.

Sąd Apelacyjny uznał za częściowo zasadne zarzuty powoda dotyczące wysokości przyznanego poszkodowanemu zadośćuczynienia.

Indywidualny charakter zadośćuczynienia przesądza o tym, że ostateczne ustalenia, jaka konkretnie kwota jest „odpowiednia” z istoty swej należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego, lecz nie może to być uznanie dowolne (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2008 roku, III KK 349/07, LEX nr 395071).

Określając wysokość należnej P. S. kwoty Sąd Okręgowy wskazał na zakres obrażeń jakie odniósł poszkodowany na skutek wypadku z dnia 7 września 2008 r. oraz cierpienia związane szczególnie z dwumiesięcznym okresem, kiedy poszkodowany był sparaliżowany, ale także z utratą sprawności fizycznej oraz bezwładem lewej ręki, brakiem możliwości kontynuowania nauki, problemami z przyswajaniem wiedzy.

Wymieniając okoliczności decydujące o wysokości należnego P. S. zadośćuczynienia Sąd Okręgowy wskazał, że skutki wypadku utrzymywały u poszkodowanego długo, a jego następstwa w postaci dysfunkcji ręki lewej i dolegliwości bólowych trwały nadal, wobec czego odniesiona przez poszkodowanego krzywda była znaczna i długotrwała.

Sąd Okręgowy nie uwzględnił jednak w ocenie Sądu Apelacyjnego okoliczności istotnie wpływających na zakres doznanej przez powoda krzywdy, w tym faktu istniejących nadal ograniczeń uniemożliwiających poszkodowanemu realizację planów życiowych związanych z wyjazdem do Anglii oraz związanych z wypadkiem następstw w psychice poszkodowanego. B. S. na skutek wypadku przeżywał stany depresyjne, porzucił plany założenia rodziny, przestał udzielać się towarzysko, wciąż zażywa leki przeciwbólowe i odbywa rehabilitację.

Niewątpliwie rodzaj uszkodzenia ciała czy rozstroju zdrowia, jak również ich nieodwracalny charakter polegający zwłaszcza na kalectwie, stanowią tylko jeden z czynników wpływających na ustalenie rozmiaru doznanej szkody niemajątkowej. Pozostałymi, równie istotnymi czynnikami są bowiem również: długotrwałość i przebieg procesu leczenia, stopień cierpień fizycznych i psychicznych, ich intensywność i długotrwałość, wiek poszkodowanego i jego szanse na przyszłość oraz poczucie nieprzydatności społecznej.

Zadośćuczynienie stanowi rekompensatę krzywdy ocenianej indywidualnie w każdym przypadku. Z treści art. 445 § 1 k.c. wynika, że określenie wysokości należnego zadośćuczynienia ustawodawca pozostawił uznaniu sędziowskiemu, wskazując jedynie, że ma to być kwota odpowiednia do doznanej krzywdy. Odczucie krzywdy jest pojęciem subiektywnym i niewymiernym, jednak określając wysokość zadośćuczynienia Sąd musi kierować się przesłankami obiektywnymi, biorąc pod uwagę szeroko rozumiane cierpienia fizyczne i psychiczne poszkodowanego, w tym skutki jakie zdarzenie wywarło w ograniczeniach w życiu codziennym, planach życiowych, sposobie spędzania wolnego czasu, możliwości rozwijania zainteresowań. Zadośćuczynienie pieniężne o którym mowa w art. 455 § 1 k.c. ma na celu naprawienie szkody niemajątkowej, wyrażającej się krzywdą w postaci cierpień fizycznych i psychicznych, zatem ustalając wysokość zadośćuczynienia należy mieć na względzie m.in. rozmiar cierpień fizycznych związanych z zaistnieniem wypadku jak i dolegliwości bólowe powstałe w następstwie urazu i długotrwałość leczenia. Wyrażenie „odpowiednia suma” pozostaje w związku z tym, że ze względu na istotę krzywdy nie da się jej wyliczyć w sposób ścisły, w przeciwieństwie do szkody rzeczowej. Zadośćuczynienie jest sposobem naprawienia krzywdy ujmowanej jako zarówno cierpienia fizyczne, jak ból i inne dolegliwości, jak i cierpienia psychiczne, czyli negatywne uczucia przeżywane w związku z cierpieniami fizycznymi lub następstwami uszkodzeń ciała; zadośćuczynienie winno mieć charakter całościowy obejmować wszystkie cierpienia fizyczne i psychiczne, zarówno doznane, jak i te które zapewne wystąpią w przyszłości (wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2000 r. I CKN 969/00, niepubl.).

Niewątpliwie określenie wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę powinno się opierać na obiektywnych i sprawdzalnych kryteriach, jednak przy uwzględnieniu indywidualnej sytuacji stron (wyrok Sądu Najwyższego z 12 września 2002 r. IV CKN 1266/00, niepubl.). Należy także wskazać, że jednym z kryteriów określających „odpowiedniość” zadośćuczynienia jest jego kompensacyjny charakter – zadośćuczynienie musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość, przy utrzymaniu jej w rozsądnych granicach.

Sąd Apelacyjny biorąc pod uwagę zakres cierpień, jakich rzeczywiście doznał poszkodowany P. S., a związanych z zakresem doznanych obrażeń, przebyciem długotrwałego leczenia z bolesnymi zabiegami i unieruchomieniem przez długi czas, trwałość następstw urazów fizycznych, a także skutki w postaci pogorszenia stanu psychicznego

poszkodowanego uznał, że odpowiednia tytułem zadośćuczynienia i adekwatna do zakresu cierpień fizycznych jak i psychicznych, jakich doznał poszkodowany będzie kwota 200 000 zł.

Uznając za zasadne zarzuty podniesione w apelacji pozwanego a odnoszące się do nierozpoznania podniesionego w toku postępowania przed Sądem Okręgowym zarzutu przyczynienia się poszkodowanego, Sąd Apelacyjny uznał, że na tym etapie postępowania niewątpliwie należna poszkodowanemu kwota odpowiadająca połowie uznanego za zasadne zadośćuczynienia wynosi 100 000 zł, a przy uwzględnieniu wypłaconej już kwoty 37 500 zł, na rzecz P. S. należało zasądzić kwotę 62 500 zł.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny uchylił wyrok Sądu Okręgowego zarówno w punkcie trzecim uwzględniającym powództwo w zakresie zadośćuczynienia na rzecz P. S. co do kwoty 50 000 zł, jak i w punkcie dziewiątym w zakresie oddalającym powództwo o zadośćuczynienie na rzecz P. S. co do kwoty 50 000 zł uznając, że o zasadności roszczenia w tym zakresie (łącznie 100 000 zł) powinien wypowiedzieć się Sąd Okręgowy po rozstrzygnięciu zasadności podniesionego przez pozwanego zarzutu przyczynienia.

W zakresie żądania odszkodowania na rzecz P. S. Sąd Okręgowy zasądził kwotę 909,50 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r., uznając za udowodnione wydatki co do tej kwoty i oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w tej części zostało zaskarżone także apelacją obu stron, przy czym pozwany zaskarżył wyrok w części zasądzającej kwotę 455 zł podnosząc jedynie zarzuty dotyczące nie uwzględnienia faktu przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody wynikające z faktu podróżowania pojazdem zbyt dużej liczby osób (5 pasażerów i kierujący pojazdem) oraz braku zapięcia pasów bezpieczeństwa, zaś powód zaskarżył wyrok w części oddalającej powództwo co do dalszej kwoty 26 622,55 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 2 246,52 zł od dnia 17 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty, od kwoty 1 034,53 zł od dnia 20 czerwca 2009 r. do dnia zapłaty i od kwoty 23 341,50 zł od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty, a także co do odsetek ustawowych od zasądzonej kwoty 909,50 zł za okres od dnia 17 kwietnia 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny uznał, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku odnoszące się do żądania odszkodowania na rzecz P. S. nie poddaje się kontroli instancyjnej, Sąd Okręgowy uzasadnił bowiem swoje rozstrzygnięcie w tym zakresie jednym zdaniem, nie czyniąc żadnych ustaleń faktycznych co do wydatkowania wskazanych przez powoda kwot ani związku tych wydatków ze skutkami wypadku, brak też wskazania, jakie wydatki Sąd Okręgowy uznał za zasadne.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny uchylił wyrok Sądu Okręgowego zarówno w punkcie czwartym uwzględniającym powództwo w zakresie odszkodowania rzecz P. S. co do kwoty 455 zł, jak i w punkcie dziewiątym w zakresie oddalającym powództwo co do kwoty 26 622,55 zł z odsetkami od 20 czerwca 2009 r. tytułem odszkodowania uznając, że o zasadności roszczenia w tym zakresie powinien wypowiedzieć się Sąd Okręgowy po rozstrzygnięciu zasadności podniesionego przez pozwanego zarzutu przyczynienia oraz po wyjaśnieniu jakie kwoty wydatkowane na rzecz poszkodowanego zostały wykazane załączonymi rachunkami i czy wydatki te pozostają w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem, za którego skutki ponosi odpowiedzialność pozwany.

W zakresie żądania renty Sąd Okręgowy zasądził na rzecz P. S. rentę w kwocie 667 zł miesięcznie tytułem zwiększonych potrzeb płatną z góry do 10-tego każdego miesiąca poczynając od 1 listopada 2014 r. z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności, którejkolwiek z rat, oddalając żądanie w zakresie renty związanej z utratą zdolności do pracy.

Rozstrzygnięcie w tym zakresie zaskarżyły obie strony.

Pozwany zaskarżył wyrok w części zasądzającej rentę na zwiększone potrzeby w całości, zaś powód zaskarżył wyrok w części oddalającej żądanie zasądzenia renty z tytułu częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej w kwocie 3 781,14 zł miesięcznie oznaczając wymagalność pierwszej raty na listopad 2014 r.

Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja pozwanego jedynie częściowo zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego uzasadnione jest przyznanie poszkodowanemu renty z tytułu zwiększonych potrzeb. Z ustaleń Sądu Okręgowy, opartych w tym zakresie na opiniach biegłych wynika bowiem, że P. S. nadal wymaga rehabilitacji i kontroli w poradniach specjalistycznych. Koszt rehabilitacji indywidualnej wynosi zaś około 700 zł miesięcznie. Pozwany nie zakwestionował skutecznie ustaleń Sądu Okręgowego w tym zakresie, zaś w uzasadnieniu apelacji wskazał, że poszkodowany może korzystać z usług rehabilitacyjnych w ramach NFZ.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego zarzuty pozwanego w tym zakresie nie mogą być uwzględnione. Przyznanie renty z tytułu zwiększonych potrzeb na podstawie art. 444 § 2 k.c. nie jest uzależnione od wykazania, że poszkodowany te potrzeby faktycznie zaspokaja i ponosi związane z tym wydatki; do przyznania renty z tego tytułu wystarcza samo istnienie zwiększonych potrzeb jako następstwa czynu niedozwolonego. Rozmiar renty z tego tytułu nie jest więc uzależniony od tego, czy osoba poszkodowana rzeczywiście potrzeby te zaspokaja. Tym samym powództwo o rentę z tytułu zwiększonych potrzeb jest zasadne niezależnie od tego, czy tego rodzaju pomoc jest świadczona, jeśli tylko zachodzi potrzeba jej udzielania.

W uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2016 r. III CZP 63/15 wskazano, że świadczenie ubezpieczyciela w ramach umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych obejmuje także uzasadnione i celowe koszty leczenia oraz rehabilitacji poszkodowanego niefinansowane ze środków publicznych (OSNC 2016/11/125).

W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że naprawienie szkody, obejmującej wydatki poniesione na leczenie lub rehabilitację, powinno służyć pełnej restytucji stanu istniejącego przed dokonaniem czynu niedozwolonego lub przynajmniej spowodowania takiego stanu, w którym poszkodowanemu zapewnione zostaną. Poniesione przez poszkodowanego koszty leczenia lub rehabilitacji są zatem celowe (uzasadnione, konieczne, usprawiedliwione), jeżeli odpowiadają wskazanej funkcji odszkodowania określonego w art. 444 § 1 k.c. Przepis art. 444 § 1 k.c. nie przesądza, w jakim systemie organizacyjno-prawnym może dojść do poddania się poszkodowanego czynnościom leczniczym lub rehabilitacyjnym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego i piśmiennictwie wskazuje się, że rygorystyczne preferowanie systemu ubezpieczeń społecznych, oferującego bezpłatne usługi medyczne, z wielu powodów jest trudne do zaakceptowania. Poszkodowany nie może być pozbawiony możliwości korzystania z leczenia lub rehabilitacji, które mogłyby doprowadzić do odpowiedniego efektu restytucyjnego w zakresie jego stanu zdrowia, nawet jeżeli realizowane świadczenia medyczne powodować mogą powstanie odpowiednich, zwiększonych kosztów. Należy pozostawić mu zatem możliwość wyboru systemu leczenia publicznego lub prywatnego, przynajmniej w takiej sytuacji, w której brak podstaw do przyjęcia istnienia pełnego wyboru alternatywnego z racji istotnego ograniczenia faktycznego dostępu do usługi medycznej oferowanej w ramach powszechnego systemu ubezpieczeń. Sąd Najwyższy wskazał też, że nie można obarczać poszkodowanego obowiązkiem każdorazowego dowodzenia zasadności skorzystania z leczenia lub rehabilitacji niefinansowanych ze środków publicznych. Jeżeli jednak ubezpieczyciel odpowiadający wobec poszkodowanego w ramach umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych powołuje się wobec uprawnionego na ustawowy obowiązek minimalizacji szkody, to może kwestionować celowość kosztów poniesionych przez poszkodowanego; wtedy ciężar dowodu spoczywa na ubezpieczycielu (art. 6 k.c.).

W ocenie Sądu Apelacyjnego pozwany nie wykazał, że poszkodowany może uzyskać świadczenia rehabilitacyjne w zakresie wynikającym z opinii biegłych w ramach ubezpieczenia zdrowotnego, ponieważ zaś konieczność rehabilitacji nie została ograniczona czasowo, uzasadnione jest uwzględnienie jej kosztów jako stałego wydatku, zwiększającego zakres usprawiedliwionych potrzeb poszkodowanego rekompensowany w ramach renty.

Sąd Apelacyjny za zasadne uznał jednak zarzuty pozwanego wskazujące na brak odniesienia się do kwestii przyczynienia i z uwagi na powyższe uchylił zaskarżony wyrok w zakresie zasądzającym rentę na zwiększone potrzeby co do kwot po 333,50 zł miesięcznie i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Apelacyjny uwzględnił zaś w całości apelację powoda dotyczącą oddalenia powództwa w zakresie żądania zasądzenia na rzecz P. S. renty z tytułu częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej.

Uzasadnienie zaskarżonego wyroku w tym zakresie nie poddaje się kontroli instancyjnej, Sąd Okręgowy nie poczynił bowiem ustaleń pozwalających na ocenę zasadności żądania powoda co do wskazanej kwoty z tytułu renty rekompensującej poszkodowanemu utracone zarobki i nie uzasadnił w żaden sposób swojego rozstrzygnięcia w tej kwestii.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok w zakresie oddalającym powództwo co do renty na rzecz P. S. w wysokości 3 781,14 zł miesięcznie z tytułu utraty zdolności do pracy, przekazując sprawę w tym zakresie Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, w tym także co do oceny zasadności podniesionego przez pozwanego zarzutu przyczynienia.

Sąd Apelacyjny uwzględnił także apelację powoda odnoszącą się do częściowego oddalenia żądania w zakresie zasądzenia odsetek od kwoty 62 500 zł za okres od dnia 6 lutego 2009 r. do dnia 31 marca 2014 r., odsetek od kwoty 909,50 zł za okres od dnia 17 kwietnia 2009 r. do dnia 31 marca 2014 r. oraz ustalenia odpowiedzialności pozwanego na przyszłość.

Materialnoprawną przesłanką uwzględnienia opartego na art. 189 k.p.c. roszczenia o ustalenie odpowiedzialności na przyszłość jest istnienie interesu prawnego w ustaleniu, który w wypadku tego typu roszczeń wyznacza istnienie obiektywna niepewność stanu faktycznego co do możliwości wystąpienia przyszłych następstw wypadku. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 marca 2010 r. IV CSK 410/09 wskazał, że "pod rządem art. 442 1 § 3 k.c. powód dochodzący naprawienia szkody na osobie może mieć interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności pozwanego za szkody mogące powstać w przyszłości". W motywach zawartych w tym wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że kolejny proces odszkodowawczy w związku z ujawnieniem się kolejnych szkód może toczyć się po wielu latach po zdarzeniu powodującym szkodę, a wówczas pojawić się mogą po stronie poszkodowanego - na którym spoczywa obowiązek dowiedzenia wszystkich przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej - trudności dowodowe. Ustalenie odpowiedzialności na przyszłość zwalnia poszkodowanego z obowiązku udowodnienia istnienia wszystkich przesłanek odpowiedzialności podmiotu na którym ta odpowiedzialność ciąży. Z tych względów po stronie powoda - poszkodowanego istnieje interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności pozwanego na przyszłość".

Sąd Apelacyjny uznał, że w tym zakresie brak jest jakichkolwiek ustaleń i rozważań Sądu Okręgowego, co prowadzi do nierozpoznania istoty sprawy w tym zakresie i uzasadnia częściowe uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd odwoławczy, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo – w granicach apelacji - w sposób w jaki sprawę powinien był rozpoznać sąd I instancji, dlatego też ustawodawca ograniczył możliwość wydania przez sąd II instancji orzeczenia kasatoryjnego do sytuacji, w których cały ciężar pełnego, merytorycznego rozpoznania sprawy wraz z dokonaniem niezbędnych ustaleń faktycznych spoczywałby na sądzie odwoławczym, co w konsekwencji prowadziłoby do naruszenia zasady dwuinstancyjności postępowania. Wykładnia pojęcia nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. nakazuje przyjąć, że jest to brak rozstrzygnięcia co do przedmiotu sprawy, wyznaczonego treścią i materialno-prawną podstawą żądania powoda, a także materialnoprawnymi i procesowymi zarzutami pozwanego. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi zatem wówczas, gdy sąd zaniechał zbadania wskazanych wyżej kwestii, czy to przez przeoczenie, czy też bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie.

Sąd Apelacyjny z uwagi na powyższe uchylił zaskarżony wyrok w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego P. S. także w części oddalającej powództwo o zasądzenie odsetek od kwoty 62 500 zł za okres od dnia 6 lutego 2009 r. do dnia 31 marca 2014 r., odsetek od kwoty 909,50 zł za okres od dnia 17 kwietnia 2009 r. do dnia 31 marca 2014 r. oraz ustalenia odpowiedzialności pozwanego na przyszłość.

Odnosząc się do rozstrzygnięcia dotyczącego roszczeń dochodzonych na rzecz M. J. (2):

Roszczenia powoda dotyczące tego poszkodowanego obejmowały zarówno szkodę wynikającą z doznanych przez M. J. (2) w wyniku wypadku obrażeń, jak i szkodę związaną z utratą osoby bliskiej, gdyż w wyniku wypadku poniósł śmierć brat M. J. (2) – M. J. (3).

Żądania powoda dotyczące rekompensaty poniesionej przez poszkodowanego szkody na osobie obejmowały:

1. zadośćuczynienie w dodatkowej kwocie 60 000 zł, ponad do tej pory wypłaconą kwotę 15 000 zł, wraz z odsetkami ustawowymi:

- od kwoty 60.000 zł od dnia 11.12.2008 r. do dnia 25.01.2009 r.,
- od kwoty 50.000 zł od dnia 26.01.2009 r. do dnia 01.04.2009 r.,
- od kwoty 45.000 zł od dnia 02.04.2009 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 15.000 zł od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty,

2. odszkodowanie w kwocie 1 523,86 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 30.04.2009 r. do dnia zapłaty;

3. rentę w kwocie 400 zł miesięcznie, płatną do dziesiątego każdego miesiąca wraz z odsetkami ustawowymi w przypadku uchybienia terminowi;

4. tytułem skapitalizowanej renty kwotę 10.400 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty;

5. ustalenie odpowiedzialności pozwanego za mogące ujawnić się przyszłe skutki wypadku.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził na rzecz M. J. (2) kwotę 45 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r., oddalając żądanie w pozostałym zakresie.

Wskazując na zakres doznanych przez poszkodowanego obrażeń, długotrwały proces leczenia oraz skutki w postaci utraty śledziona oraz oceniając zakres związanych z wypadkiem i jego następstwami cierpien fizycznych i psychicznych poszkodowanego Sąd Okręgowy uznał, że rozmiar krzywdy poszkodowanego był znaczny, a odpowiednią sumą tytułem zadośćuczynienia będzie kwotę 60 000 zł, którą pomniejszył o wypłaconą już sumę 15 000 zł, zasądzając kwotę 45.000 zł z odsetkami od dnia wyrokowania.

Rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w tym zakresie zaskarżyły obie strony. Powód zaskarżył wyrok w zakresie oddalającym powództwo na rzecz M. J. (2):

- co do odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie szóstym wyroku kwoty 45 000 zł liczonych od kwoty 45 000 zł za okres od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 25 stycznia 2009 r., od kwoty 35 000 zł za okres od dnia 26 stycznia 2009 r. do dnia 1 kwietnia 2009 r. i od kwoty 30000 zł za okres od dnia 2 kwietnia 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.

- o zasądzenie zadośćuczynienia co do kwoty 15 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty

- o zasądzenie odszkodowania w kwocie 1 523,86 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty

- o ustalenie odpowiedzialności pozwanego za mogące się ujawnić przyszłe skutki wypadku;

Pozwany zaskarżył wyrok w zakresie w zakresie zasądzającym na rzecz M. J. (2) kwotę 40 000 zł z odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty, zarzucając naruszenie art. 445 § 1 k.c. przez przyznanie zadośćuczynienia przekraczającego zakres odpowiedzialności pozwanej oraz art. 362 k.c. przez jego niezastosowanie.

Sąd Apelacyjny rozpoznając podniesione w obu apelacjach zarzuty dotyczące tej części zaskarżonego wyroku uznał, że należne poszkodowanemu na podstawie art. 445 § 1 k.c. zadośćuczynienie powinno odpowiadać kwocie ostatecznie przez powoda żądanej, tj. kwocie łącznej 75 000 zł przy uwzględnieniu wypłaconej w postępowaniu likwidacyjnym kwoty 15 000 zł.

Ustalając wysokość należnego poszkodowanemu zadośćuczynienia Sąd Okręgowy kierował się bowiem przede wszystkim stopniem doznanego przez poszkodowanego trwałego uszczerbku na zdrowiu określonym na 15%

Niewątpliwie rodzaj uszkodzenia ciała czy rozstroju zdrowia, jak również ich nieodwracalny charakter polegający zwłaszcza na utracie istotnego organu, stanowią tylko jeden z czynników wpływających na ustalenie rozmiaru doznanej szkody niemajątkowej. Pozostałymi, równie istotnymi czynnikami są jednak również: długotrwałość i przebieg procesu leczenia, stopień cierpień fizycznych i psychicznych, ich intensywność i długotrwałość, wiek poszkodowanego i jego szanse na przyszłość oraz poczucie nieprzydatności społecznej.

Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę fakt, że w wyniku wypadku M. J. (2) doznał urazu wielomiejscowego w postaci: stłuczenia głowy, wstrząśnienia mózgu, stłuczenia płuc i serca, pęknięcia śledziony z krwiakiem zaotrzewnowym okolicy nerki lewej, uszkodzenia zastawki mitralnej serca oraz licznych wielomiejscowych otarć skóry, po wypadku poszkodowany przeszedł operację usunięcia śledziony, a następnie wymagał długotrwałej i systematycznej kontroli kardiologiczno-pulmonologicznej oraz specjalistycznych badań. W wypadku M. J. (2) skutki wypadku będą odczuwalne przez całe życie, poszkodowany utracił śledzionę w bardzo młodym wieku, miał w chwili zdarzenia 19 lat, zaś konsekwencją wypadku jest konieczność stosowania specjalnej diety i ograniczenie aktywności życiowej.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia podniesionego w apelacji pozwanego zarzutu naruszenia art. 445 § 1 k.c. zmierzającego do wykazania, że przyznana z tytułu zadośćuczynienia kwota jest zbyt wysoka.

Za zasadne Sąd Apelacyjny uznał jednak zarzuty pozwanego odnoszące się do nierozpoznania podniesionego w toku postępowania przed Sądem Okręgowym zarzutu przyczynienia się poszkodowanego.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny uchylił wyrok Sądu Okręgowego zarówno w punkcie szóstym uwzględniającym powództwo w zakresie zadośćuczynienia na rzecz M. J. (2) co do kwoty 10 000 zł wraz z odsetkami, jak i w punkcie dziewiątym w zakresie oddalającym powództwo o zadośćuczynienie na rzecz M. J. (2) co do kwoty 40 000 zł uznając, że o zasadności roszczenia w tym zakresie powinien wypowiedzieć się Sąd Okręgowy po rozstrzygnięciu zasadności podniesionego przez pozwanego zarzutu przyczynienia.

W wyniku błędu rachunkowego Sąd Apelacyjny błędnie określił zakres uchylecia wyroku, należało bowiem uchylić wyrok w punkcie szóstym co do kwoty 22 500 zł i w punkcie dziewiątym co do kwoty 15 000 zł oraz co do odsetek od kwoty 22 500 zł.

Za zasadne Sąd Apelacyjny uznał także zarzuty powoda dotyczące rozstrzygnięcia oddalającego w całości żądanie zasądzenia na rzecz M. J. (2) kwoty 1 523,86 zł z odsetkami od 30 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania. Sąd Apelacyjny uznał, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku odnoszące się do tego żądania nie poddaje się kontroli instancyjnej, Sąd Okręgowy w żaden sposób nie uzasadnił bowiem swojego rozstrzygnięcia w tym zakresie, nie czyniąc żadnych ustaleń faktycznych co do wydatkowania wskazanych przez powoda kwot ani związku tych wydatków ze skutkami wypadku.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny uchylił wyrok Sądu Okręgowego w punkcie dziewiątym w zakresie oddalającym powództwo co do kwoty 1 523,86 zł z odsetkami od 30 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania uznając, że o zasadności roszczenia w tym zakresie powinien wypowiedzieć się Sąd Okręgowy po rozstrzygnięciu zasadności podniesionego przez pozwanego zarzutu przyczynienia oraz po wyjaśnieniu jakie kwoty wydatkowane na

rzecz poszkodowanego zostały wykazane załączonymi rachunkami i czy wydatki te pozostają w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem, za którego skutki ponosi odpowiedzialność pozwany.

Sąd Apelacyjny uwzględnił także apelację powoda odnoszącą się do częściowego oddalenia żądania w zakresie zasądzenia odsetek od kwoty 45 000 zł (zamiast prawidłowo 22 500 zł) za okres od 11 grudnia 2008 r. do dnia 31 marca 2014 r. oraz ustalenia odpowiedzialności pozwanego na przyszłość.

Sąd Apelacyjny uznał, że w tym zakresie brak jest jakichkolwiek ustaleń i rozważań Sądu Okręgowego, co prowadzi do nierozpoznania istoty sprawy w tym zakresie i uzasadnia częściowe uchylene zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd odwoławczy, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo – w granicach apelacji - w sposób w jaki sprawę powinien był rozpoznać sąd I instancji, dlatego też ustawodawca ograniczył możliwość wydania przez sąd II instancji orzeczenia kasatoryjnego do sytuacji, w których cały ciężar pełnego, merytorycznego rozpoznania sprawy wraz z dokonaniem niezbędnych ustaleń faktycznych spoczywałby na sądzie odwoławczym, co w konsekwencji prowadziło do naruszenia zasady dwuinstancyjności postępowania. Wykładnia pojęcia nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. nakazuje przyjąć, że jest to brak rozstrzygnięcia co do przedmiotu sprawy, wyznaczonego treścią i materialno-prawną podstawą żądania powoda, a także materialnoprawnymi i procesowymi zarzutami pozwanego. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi zatem wówczas, gdy sąd zaniechał zbadania wskazanych wyżej kwestii, czy to przez przeoczenie, czy też bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unieczniająca roszczenie.

Sąd Apelacyjny z uwagi na powyższe uchylił zaskarżony wyrok w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego M. J. (2) także w części oddalającej powództwo o zasądzenie odsetek od kwoty 45 000 zł (zamiast prawidłowo 22 500 zł) za okres od 11 grudnia 2008 r. do dnia 31 marca 2014 r. oraz ustalenia odpowiedzialności pozwanego na przyszłość.

Tytułem zadośćuczynienia za śmierć brata poszkodowanego M. J. (2) powód żądał zasądzenia kwoty 50.000 zł, ponad to tej pory wypłaconą kwotę 5000 zł, wraz z odsetkami ustawowymi:

- od kwoty 50.000 zł od dnia 11.12.2008 r. do dnia 26.04.2009 r.,
- od kwoty 45.000 zł od dnia 27.04.2009 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 5.000 zł od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził na rzecz M. J. (2) kwotę 35 000 zł tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią brata M. J. (3) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r., oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Wyrok w tej części zaskarżył jedynie powód w zakresie oddalającym powództwo na rzecz M. J. (2) o zasądzenie zadośćuczynienia za śmierć brata M. J. (3) co do kwoty 15 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty oraz co do odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie siódmym wyroku kwoty 35 000 zł liczonych od kwoty 35 000 zł za okres od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 26 kwietnia 2009 r. i od kwoty 30 000 zł za okres od dnia 27 kwietnia 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja powoda w tym zakresie zasługuje na uwzględnienie.

Z dokonanych przez Sąd Okręgowy ustaleń wynika, że między braćmi J. istniała bardzo silna więź emocjonalna, bracia mieszkali w jednym pokoju, mieli wspólne zainteresowania.

Zadośćuczynienie przewidziane w art. 446 § 4 k.c. służy rekompensacie krzywdy po śmierci osoby najbliższej i ma służyć złagodzeniu wywołanego tym zdarzeniem cierpienia psychicznego, a także ma pomóc pokrzywdzonemu w dostosowaniu się do zmienionej sytuacji.

W literaturze i orzecznictwie wskazuje się, że na rozmiar krzywdy, o której mowa w art. 446 § 4 k.c., mają wpływ przede wszystkim: wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, rola w rodzinie pełniona przez osobę zmarłą, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby bliskiej, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał odnaleźć się w nowej rzeczywistości i zdolność do jej zaakceptowania, wiek pokrzywdzonego (porównaj między innymi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r. III CSK 279/10, niepubl.).

Niewątpliwie krzywdę doznaną w wyniku śmierci osoby bliskiej bardzo trudno ocenić i wyrazić w formie pieniężnej. Każdy przypadek powinien być traktowany indywidualnie z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy, przy czym ocena ta powinna opierać się na kryteriach obiektywnych, a nie na wyłącznie subiektywnych odczuciach pokrzywdzonego. Uzupełniający charakter ma przesłanka "przeciętnej stopy życiowej" społeczeństwa, która ogranicza wysokość zadośćuczynienia tak, by jego przyznanie nie prowadziło do wzbogacenia osoby uprawnionej, nie może jednak pozbawiać zadośćuczynienia jego zasadniczej funkcji kompensacyjnej i eliminować innych czynników kształtujących jego rozmiar (porównaj wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012 r. IV CSK 416/11LEX nr 1212823).

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny uznał, że dokonana przez Sąd Okręgowy ocena rozmiaru krzywdy M. J. (2) związanej z utratą brata nie uwzględnia skutków zdarzenia w stopniu prawidłowym.

Poszkodowany w młodym wieku – 19 lat – utracił jedną z najbliższych mu osób, starszego brata, na którego wsparcie zarówno emocjonalne jak i materialne mógł w przyszłości liczyć.

Celem przyznania zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 k.c. jest kompensacja krzywdy, a więc złagodzenie cierpienia psychicznego wywołanego śmiercią osoby najbliższej, a zatem zerwaniem więzi rodzinnych z nią i pomoc pokrzywdzonemu w dostosowaniu się do zmienionej w związku z tym jego sytuacji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2015 r. sygn. akt V CSK 493/14, LEX nr 1751292).

Uwzględniając te okoliczności, a także wskazany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku rozmiar cierpienia poszkodowanego i skutki jakie zdarzenie wywołało dla jego psychiki Sąd Apelacyjny uznał za zasadne przyznanie poszkodowanemu zadośćuczynienia z tytułu śmierci brata w łącznej kwocie 60 000 zł, zmieniając zaskarżony wyrok przez zasądzenie na rzecz poszkodowanego dalszej kwoty 20 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wymagalności roszczenia tj. od dnia 11 grudnia 2008 r.

Za zasadne Sąd Apelacyjny uznał także zarzuty powoda w zakresie przyjętej przez Sąd Okręgowy daty wymagalności roszczenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wymagalność roszczenia z art. 446 § 4 k.c. w sprawie niniejszej należy oceniać na podstawie art. 455 k.c. w zw. z art. 14 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124 poz. 1152 ze zm.).

Za dominujący należy bowiem uznać pogląd, że w razie wyrządzenia szkody czynem niedozwolonym odsetki należą się poszkodowanemu już od chwili zgłoszenia przezeń roszczenia o zapłatę odszkodowania czy zadośćuczynienia, zgodnie bowiem z art. 455 k.c., w tej chwili staje się wymagalny obowiązek sprawcy szkody do spełnienia świadczenia odszkodowawczego, który wynika ze stosunku prawnego łączącego sprawcę szkody i poszkodowanego. Przewidziana w art. 445 § 1 i art. 448 k.c. (a także w art. 446 § 4 k.c.) możliwość przyznania przez sąd odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia za krzywdę nie zakłada bowiem dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze. Mimo więc pewnej swobody sądu przy orzekaniu o zadośćuczynieniu, wyrok zasądający zadośćuczynienie nie ma charakteru konstytutywnego, lecz deklaracyjny. (wyroki Sądu Najwyższego: z 18 lutego 2011 r. I CSK 243/10 LEX nr 848109, z 18 lutego 2010 r. II CSK 434/09 LEX nr 602683, z 11 lutego 2010 r. I CSK 262/06 LEX nr 738077).

Zobowiązania, których źródłem zaistnienia są czyny niedozwolone powstają w dacie popełnienia tych czynów, a wobec tego że nie wskazują terminu w jakim dłużnik powinien naprawić szkodę zaliczane są do zobowiązań bezterminowych. Postawienie takiego zobowiązania w stan wymagalności następuje w rezultacie wezwania dłużnika przez wierzyciela do zapłaty, a zatem wezwanie to przekształca zobowiązanie bezterminowe w terminowe. Zgodnie z art. 455 k.c. spełnienie świadczenia przez dłużnika powinno nastąpić niezwłocznie po wezwaniu go przez wierzyciela, a termin "niezwłocznie" należy rozumieć jako "realny", w którym dłużnik przy uwzględnieniu okoliczności miejsca i czasu oraz regulacji art. 354 i art. 355 k.c. będzie w stanie dokonać zapłaty. Ponieważ roszczenie zostało skierowane do ubezpieczyciela, termin wymagalności roszczenia powinien być określony zgodnie z przepisem art. 14 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124 poz. 1152 ze zm.).

Żądanie przyznania zadośćuczynienia dla M. J. (2) za śmierć brata zostało zgłoszone ubezpieczycielowi w dniu 10 listopada 2008 r., zatem od tego momentu pozwany miał obowiązek rozpoznać żądanie i pozostawał w opóźnieniu od dnia 11 grudnia 2008 r., tj. po upływie 30 dniowego terminu jaki wynika z art. 14 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Z uwagi na powyższe zmieniając zaskarżony wyrok Sąd Apelacyjny zasądził na rzecz M. J. (2) odsetki od przyznanej przez Sąd Okręgowy kwoty 35 000 zł za okres od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 31 marca 2014 r.

Odnosząc się do rozstrzygnięcia dotyczącego roszczeń dochodzonych na rzecz B. J. (1):

Powód żądał zasądzenia na rzecz B. J. (1):

1. tytułem zadośćuczynienia za śmierć syna M. J. (3) kwoty 150.000 zł, ponad do tej pory wypłaconą kwotę 20 000 zł, wraz z odsetkami ustawowymi:

- od kwoty 100.000 zł od dnia 11.12.2008 r. do dnia 25.06.2009 r.,
- od kwoty 80.000 zł od dnia 26.06.2009 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 70.000 zł od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty

2. tytułem renty kwoty 1.000 zł miesięcznie, płatnej do dziesiątego każdego miesiąca wraz z odsetkami ustawowymi w przypadku uchybienia terminowi;

3. tytułem skapitalizowanej renty kwoty 26.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty;

4. tytułem odszkodowania kwoty 250,30 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 17.04.2009r. do dnia zapłaty,

5. ustalenia odpowiedzialności pozwanego za mogące ujawnić się przyszłe skutki wypadku;

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził na rzecz B. J. (1) kwotę 80 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r., oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w zakresie powyższego rozstrzygnięcia wniósł jedynie powód, zaskarżając wyrok w części oddalającej powództwo:

- co do odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie ósmym wyroku kwoty 80 000 zł liczonych od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 31 marca 2015 r.,

- o zasądzenie zadośćuczynienia co do kwoty 70 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty,

- o zasądzenie odszkodowania w kwocie 250,30 zł ustawowymi odsetkami od tej kwoty.

Odnosząc się do rozstrzygnięcia dotyczącego roszczeń dochodzonych na rzecz A. J.:

Powód żądał zasądzenia na rzecz A. J.:

1. tytułem zadośćuczynienia kwoty 150.000 zł, ponad do tej pory wypłaconą kwotę 10 000 zł, wraz z odsetkami ustawowymi:

- od kwoty 100.000 zł od dnia 11.12.2008 r. do dnia 25.06.2009 r.,
- od kwoty 90.000 zł od dnia 26.06.2009 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 60.000 zł od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty;

2. tytułem renty kwoty 1.000 zł miesięcznie, płatnej do dziesiątego każdego miesiąca wraz z odsetkami ustawowymi w przypadku uchybienia terminowi;

3. tytułem skapitalizowanej renty kwoty 26.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia doręczenia pozwu pozwanemu do dnia zapłaty;

4. ustalenia odpowiedzialności pozwanego za mogące ujawnić się przyszłe skutki wypadku.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził na rzecz A. J. kwotę 90 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 kwietnia 2015 r., oddalając powództwo w pozostałym zakresie

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w zakresie powyższego rozstrzygnięcia wniósł jedynie powód, zaskarżając wyrok w części oddalającej powództwo:

- co do odsetek ustawowych od zasądzonej w punkcie dziewiątym wyroku kwoty 90 000 zł za okres od dnia 11 grudnia 2008 r. do dnia 25 czerwca 2009 r. do dnia 31 marca 2015 r.

- o zasądzenie zadośćuczynienia co do kwoty 60 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty.

Sąd Apelacyjny uznał apelację powoda odnoszącą się do rozstrzygnięcia w zakresie żądań A. J. i B. J. (1) za uzasadnioną jedynie w części.

Przede wszystkim Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia apelacji w zakresie żądania zasądzenia odszkodowania na rzecz B. J. (1), gdyż zarówno z treści pozwu, jak i z treści apelacji nie sposób wywnioskować co składa się na dochodzoną kwotę 250,30 zł, a tym bardziej brak podstaw do uznania, że poniesione przez poszkodowaną w tym zakresie wydatki pozostają w adekwatnym związku przyczynowym ze skutkami wypadku, za który pozwany ponosi odpowiedzialność.

Sąd Apelacyjny nie znalazł też podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 446 § 4 k.c. w zakresie wysokości zasądzonych na rzecz poszkodowanych kwot, wynikających z uznania zasadności żądania zadośćuczynienia w kwocie po 100 000 zł na rzecz każdego z rodziców M. J. (3).

Zadośćuczynienie przewidziane w art. 446 § 4 k.c. służy rekompensacie krzywdy po śmierci osoby najbliższej i ma służyć złagodzeniu wywołanego tym zdarzeniem cierpienia psychicznego, a także ma pomóc pokrzywdzonemu w dostosowaniu się do zmienionej sytuacji.

W literaturze i orzecznictwie wskazuje się, że na rozmiar krzywdy, o której mowa w art. 446 § 4 k.c., mają wpływ przede wszystkim: wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, rola w rodzinie pełniona

przez osobę zmarłą, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby bliskiej, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał odnaleźć się w nowej rzeczywistości i zdolność do jej zaakceptowania, wiek pokrzywdzonego (porównaj między innymi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r. III CSK 279/10, niepubl.).

Niewątpliwie krzywdę doznaną w wyniku śmierci osoby bliskiej bardzo trudno ocenić i wyrazić w formie pieniężnej. Każdy przypadek powinien być traktowany indywidualnie z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy, przy czym ocena ta powinna opierać się na kryteriach obiektywnych, a nie na wyłącznie subiektywnych odczuciach pokrzywdzonego. Uzupełniający charakter ma przesłanka "przeciętnej stopy życiowej" społeczeństwa, która ogranicza wysokość zadośćuczynienia tak, by jego przyznanie nie prowadziło do wzbogacenia osoby uprawnionej, nie może jednak pozbawiać zadośćuczynienia jego zasadniczej funkcji kompensacyjnej i eliminować innych czynników kształtujących jego rozmiar (porównaj wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012 r. IV CSK 416/11LEX nr 1212823).

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny uznał, że dokonana przez Sąd Okręgowy ocena rozmiaru krzywdy poszkodowanych w dostateczny sposób uwzględniała okoliczności zdarzenia, mające wpływ na rozmiar cierpienia i sytuację osób, które straciły najbliższą osobę.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażany jest pogląd, że przy ocenie wysokości zadośćuczynienia należy oderwać się od statusu materialnego pokrzywdzonego, ale wyrażając jego wysokość w pieniądzu można odwołać się do stopy życiowej społeczeństwa, która pośrednio może rzutować na umiarkowany wymiar zadośćuczynienia, bez względu na status społeczny i materialny pokrzywdzonego. Przesłanka "przeciętnej stopy życiowej" społeczeństwa ma charakter uzupełniający i ogranicza wysokość zadośćuczynienia tak, by jego przyznanie nie prowadziło do wzbogacenia osoby uprawnionej, nie może jednak pozbawiać zadośćuczynienia jego zasadniczej funkcji kompensacyjnej i eliminować innych czynników kształtujących jego rozmiar. Zadośćuczynienie przyznawane na podstawie art. 446 § 4 k.c. nie jest więc zależne od pogorszenia sytuacji materialnej osoby uprawnionej i poniesienia przez nią szkody majątkowej, a jego celem jest kompensacja krzywdy, a więc złagodzenie cierpienia psychicznego wywołanego śmiercią osoby najbliższej, a zatem zerwaniem więzi rodzinnych z nią i pomoc pokrzywdzonemu w dostosowaniu się do zmienionej w związku z tym jego sytuacji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2015 r. sygn. akt V CSK 493/14, LEX nr 1751292).

Oceniając rozmiar krzywdy poszkodowanych Sąd Okręgowy trafnie podkreślił silną więź jaka łączyła ich z synem i jego istotną rolę w życiu rodziny.

Należy też wskazać na utrwalony w orzecznictwie pogląd, że zarzut zaniżenia kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny tylko wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalania tego zadośćuczynienia, gdyż tylko w tym zakresie możliwe jest wkroczenie w zasady swobody uznania sędziowskiego.

O rażącym zaniżeniu zadośćuczynienia można zaś mówić wtedy, gdyby sąd meriti miarkując zadośćuczynienie nie uwzględnił takich okoliczności, które mają wpływ na ocenę rozmiaru krzywdy, bądź uwzględnił takie okoliczności, które nie powinny być wzięte pod uwagę.

Z treści apelacji skarżącego nie wynika, aby taka sytuacja miała miejsce w sprawie niniejszej.

W świetle powyższych rozważań Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uznania, że zasądzone przez Sąd Okręgowy kwoty z tytułu zadośćuczynienia w sposób oczywisty naruszały zasady ustalania wysokości tego świadczenia, gdyż są one adekwatne do stopnia krzywdy, ocenianej obiektywnie i stanowią wartość ekonomicznie odczuwalną, a tym samym spełniają swoją funkcję kompensacyjną.

Za zasadne Sąd Apelacyjny uznał natomiast zarzuty powoda dotyczące wymagalności odsetek od należnego poszkodowanym świadczenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wymagalność roszczenia z art. 446 § 4 k.c. w sprawie niniejszej należy oceniać na podstawie art. 455 k.c. w zw. z art. 14 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych,

Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124 poz. 1152 ze zm.).

Za dominujący należy bowiem uznać pogląd, że w razie wyrządzenia szkody czynem niedozwolonym odsetki należą się poszkodowanemu już od chwili zgłoszenia przezeń roszczenia o zapłatę odszkodowania czy zadośćuczynienia, zgodnie bowiem z art. 455 k.c., w tej chwili staje się wymagalny obowiązek sprawcy szkody do spełnienia świadczenia odszkodowawczego, który wynika ze stosunku prawnego łączącego sprawcę szkody i poszkodowanego. Przewidziana w art. 445 § 1 i art. 448 k.c. (a także w art. 446 § 4 k.c.) możliwość przyznania przez sąd odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia za krzywdę nie zakłada bowiem dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze. Mimo więc pewnej swobody sądu przy orzekaniu o zadośćuczynieniu, wyrok zasądzający zadośćuczynienie nie ma charakteru konstytutywnego, lecz deklaratywny. (wyroki Sądu Najwyższego: z 18 lutego 2011 r. I CSK 243/10 LEX nr 848109, z 18 lutego 2010 r. II CSK 434/09 LEX nr 602683, z 11 lutego 2010 r. I CSK 262/06 LEX nr 738077).

Zobowiązania, których źródłem zaistnienia są czyny niedozwolone powstają w dacie popełnienia tych czynów, a wobec tego że nie wskazują terminu w jakim dłużnik powinien naprawić szkodę zaliczane są do zobowiązań bezterminowych. Postawienie takiego zobowiązania w stan wymagalności następuje w rezultacie wezwania dłużnika przez wierzyciela do zapłaty, a zatem wezwanie to przekształca zobowiązanie bezterminowe w terminowe. Zgodnie z art. 455 k.c. spełnienie świadczenia przez dłużnika powinno nastąpić niezwłocznie po wezwaniu go przez wierzyciela, a termin "niezwłocznie" należy rozumieć jako "realny", w którym dłużnik przy uwzględnieniu okoliczności miejsca i czasu oraz regulacji art. 354 i art. 355 k.c. będzie w stanie dokonać zapłaty. Ponieważ roszczenie zostało skierowane do ubezpieczyciela, termin wymagalności roszczenia powinien być określony zgodnie z przepisem art. 14 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124 poz. 1152 ze zm.).

Żądanie przyznania zadośćuczynienia dla B. J. (1) i A. J. za śmierć syna zostało zgłoszone ubezpieczycielowi w dniu 10 listopada 2008 r., zatem od tego momentu pozwany miał obowiązek rozpoznać żądanie i pozostawał w opóźnieniu od dnia 11 grudnia 2008 r., tj. po upływie 30 dniowego terminu jaki wynika z art. 14 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Z uwagi na powyższe zmieniając zaskarżony wyrok Sąd Apelacyjny zasądził na rzecz B. J. (1) dalsze odsetki od zasądzonej punktem ósmym wyroku kwoty 80 000 zł za okres od 11 grudnia 2008 r. do dnia 31 marca 2014 r. oraz na rzecz A. J. dalsze odsetki od zasądzonej punktem dziewiątym wyroku kwoty 90 000 zł za okres od 11 grudnia 2008 r. do dnia 31 marca 2014 r.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 385 k.p.c. i art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego Sądowi Okręgowemu w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.